

VERSLAG AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 wat betreft de aanvraagprocedures voor toelatingen, beheersovereenkomsten, erfgoedpremies, onderzoekspremies en meerjarenpremieovereenkomsten

1 INLEIDING

In toepassing van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 is het mogelijk om voor beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten aan beschermd onroerend erfgoed een erfgoedpremie te bekomen. Het Onroerenderfgoedbesluit onderscheidt twee soorten erfgoedpremies, afhankelijk van de gekozen procedure: de standaardprocedure of de bijzondere procedure. Hoewel het besluit het toekennen van de premie letterlijk afhankelijk maakt van 'de perken van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap', omvatten de premieprocedures geen enkel aanknopingspunt om in te grijpen als de instroom van premie-aanvragen de mogelijkheden van de Vlaamse begroting dermate overstijgt, dat het onmogelijk wordt om de premie effectief binnen een redelijke termijn toe te kennen. Het gevolg is dat aanvraagdossiers 'ontvankelijk' worden verklaard en voor onbepaalde tijd op een wachtlijst belanden. Deze wachtlijst is binnen de onroerenderfgoedsector al jaren een bittere realiteit.

Premie-aanvragen volgens de standaardprocedure hebben een beperkte financiële scope (het 'subsidieerbare bedrag' is beperkt tot 25.000 euro) en kunnen vlot worden gehonoreerd, maar voor (ontvankelijke) premie-aanvragen volgens de bijzondere procedure geldt deze financiële beperking niet. Voor premies volgens de bijzondere procedure omvatte de wachtlijst eind 2019 nog 456 dossiers voor een totale premieverwachting van 239.187.901,14 euro. Bijna driekwart van die lijst wordt bepaald door dossiers uit 2014 en 2015, die nog zijn ingediend in toepassing van de vroegere restauratiepremiereregeling. De grootteorde van het jaarlijks beschikbare budget voor erfgoedpremies volgens de bijzondere procedure is 75 miljoen euro. Met andere woorden: een meerderheid aan dossiers wacht al minstens vijf jaar op een premie, en het toekenningsritme biedt geen perspectief op soelaas op korte termijn. Er kan dus bezwaarlijk worden gesteld dat de premie binnen redelijke termijn volgt op het ontvankelijk verklaren van de aanvraag.

De Inspectie van Financiën drong er al herhaaldelijk op aan om paal en perk te stellen aan deze problematiek, en het oplossen van de wachtlijst is dan ook (opnieuw) een belangrijk thema in de beleidsnota 2019-2024 voor het beleidsveld onroerend erfgoed. In uitvoering daarvan wordt gewerkt aan maatregelen om de wachtlijst weg te werken, en om de regelgeving op een doordachte manier te wapenen tegen nieuwe wachtlijsten. In beide gevallen is de haalbaarheid van onderlinge engagementen een belangrijk uitgangspunt, zowel voor de premienemer als de premieverlenende overheid.

In afwachting van het uitrollen van deze maatregelen, blijft het echter wel mogelijk om nieuwe premie-aanvragen in te dienen, en blijft de wachtlijst dus aangroeien. In functie daarvan keurde de Vlaamse regering op 16 oktober 2020 een beperkte aanpassing van het Onroerenderfgoedbesluit, die de mogelijkheid biedt om het aanvragen van premies volgens de bijzondere procedure stop te zetten, definitief goed (VR 2020 1610 DOC.1128). Deze aanpassing treedt in werking op 10 december 2020.

Ondertussen zijn ook de krijtlijnen duidelijk van waar de meer fundamentele aanpassing van de regelgeving toe moet leiden. Het nu voorliggende aanpassingsvoorstel speelt daarop in. De krijtlijnen van de beoogde aanpassingen zijn dubbel:

- Enerzijds is het de bedoeling het premiestelsel te wapenen tegen wachtlijsten. Van het vraaggestuurde systeem van vandaag, willen we maximaal evolueren naar een aanbodgestuurd systeem. De voornaamste verschuiving ligt daarbij bij de huidige bijzondere procedure, en de nadruk ligt daarbij op het begin van de procedure. Waar het nu altijd mogelijk is om een premiedossier volgens de bijzondere procedure in te dienen, zal dat door een shift naar een premiesysteem 'met oproepen' veranderen in een systeem waarbij op uitnodiging dossiers kunnen worden ingediend, op vaste en beperkte momenten, en waarbij vooraf duidelijk wordt gecommuniceerd welk budget er te verdelen is. Er kunnen maar zoveel dossiers worden geaccepteerd als er budget is, en daarom wordt een jury-element geïntroduceerd: er zal een afweging worden gemaakt welke dossiers er zullen worden geselecteerd.

Het jureren houdt een competitie-element in, maar dat competitie-aspect zal pas op termijn ten volle kunnen gelden, aangezien het wel de bedoeling is om nu prioriteit te geven aan het afbouwen van de bestaande wachtlijst, en het budget beschikbaar voor oproepen afhankelijk te maken van de ruimte die daarbuiten bestaat. Er zullen in eerste orde dus weinig en dan nog zeer beperkte oproepen worden georganiseerd. Bovendien is het niet de bedoeling om de focus van de huidige bijzondere procedure geweld aan te doen: het blijft mogelijk om dezelfde soorten dossiers in te dienen, en eenmaal geselecteerd, kent een dossier ook het gebruikelijke voorbereidings- en goedkeuringsverloop: de output van de dossiers moet immers, zoals vandaag, kwaliteitsvolle erfgoedzorg zijn, en die begint met goede restauratiedossiers.

Een belangrijke aanpassing is wel dat het systeem met oproepen ook toelaat om verwachtingen te formuleren inzake de bredere maatschappelijke meerwaarde van projecten, dus niet noodzakelijk alleen de restauratieve kwaliteit, maar ook de mate van vernieuwing die wordt geïntroduceerd, herbestemming, de plaats in wijk- of streekontwikkeling, publieke toegankelijkheid, energiezuinigheid ... Op termijn zullen die aspecten belangrijke accenten vormen, die ook doorslag kunnen geven bij het jureren.

- Anderzijds is het de bedoeling regelmatig onderhoud financieel te blijven stimuleren en de restauratietermijn van het onroerend erfgoed te verlengen tot 70 jaar. Het goed functionerende systeem van de erfgoedpremie volgens de standaardprocedure wordt in functie daarvan uitgebouwd, zodat ook grote bedragen in aanmerking komen, en meer doelgroepen kunnen worden aangesproken. De geest van de standaardprocedure blijft ongewijzigd: het moet gaan om bescheiden projecten, die in functie staan van regelmatig beheer. Wachtlijsten moeten hier absoluut worden uitgesloten. Daarom wordt de instroom aan aanvragen nauwkeurig opgevolgd, en zijn er ook afremmechanismen ingebouwd, als de vraag de budgettaire draagkracht van het beleidsveld overstijgt. Door een bredere scope aan dossiers via deze procedure te laten verlopen, kan een te snelle doorstroom naar de procedure met oproep worden ingedijkt.

Het is evenwel niet de bedoeling dat de standaardprocedure een achterpoort wordt om (opgesplitste) grotere dossiers te bedienen. Het systeem gaat uit van solidariteit, maar ook van verantwoordelijkheidsgevoel bij de indieners. Het is echter ook belangrijk dat het oproepensysteem een voldoende breed gamma aan projecttypes aanspreekt, zodat er geen hiaten

ontstaan in het aanbod. Ook de instroom aan aanvragen bij oproepen zal moeten worden opgevolgd, zodat gericht op de vraag kan worden ingespeeld.

In de lijn van de verruiming van de standaardprocedure is ook de verruiming van de subsidielijnen 'beheersovereenkomsten'. Deze subsidiemogelijkheid wordt verruimd naar 'algemene landschapszorg'. Daarmee wordt tegemoet gekomen aan de vraag van de sector: landschapszorg heeft baat bij een flexibele resultaatgerichte benadering, waarbij middelen op basis van algemene plannen worden verdeeld. De verruiming laat toe deze subsidielijnen te activeren, en is een eerste stap in een verdere verkenning van de mogelijkheden om op 'contractbasis' te werken.

2 TOTSTANDKOMING

Het voorstel gaat uit van het beleidsveld Onroerend Erfgoed, en geeft uitvoering aan de beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024, met name de derde strategische doelstelling ('De zorg voor het onroerend erfgoed is zichtbaar, toekomstgericht en duurzaam') en in het bijzonder de tweede bijhorende operationele doelstelling: 'Financiële ondersteuning is gediversifieerd en gaat uit van een wederzijds haalbaar engagement'.

Onder de hoofding 'We ondersteunen op basis van redelijke verwachtingen' stelt de beleidsnota:

"De bestaande wachtlijst blijft een probleem. De aanpassingen van de regelgeving tijdens de voorbije regeerperiode hebben een aanzuigefect veroorzaakt: premienemers hebben massaal beroep gedaan op het vroegere, "voordeligere" restauratiepremiestelsel. We reiken oplossingen aan om de bestaande wachtlijst in te korten. We reserveren extra investeringsmiddelen voor een inhaalbeweging. Tevens onderzoeken we of er andere maatregelen genomen kunnen worden die de wachtlijst mee kunnen helpen terugdringen. We overleggen daarover met de betrokken actoren.

Financiële ondersteuning gaat uit van solidariteit en kostenbewustzijn. Dat betekent enerzijds dat wie steun nodig heeft, die moet kunnen krijgen. Anderzijds moet de overheid kunnen ingrijpen als ze de vraag niet meer binnen redelijke termijnen kan honoreren of als stimuli niet voldoende inspelen op de behoeften en opportuniteiten die er zijn. Het huidige ondersteuningssysteem is volledig vraaggestuurd en voorziet dergelijke veiligheidsmechanismen niet, waardoor er wachtlijsten ontstaan en nieuwe behoeften niet kunnen worden verlicht. We willen het systeem daartegen beveiligen en het beleidsmatig aanstuurbaar maken."

Onder de hoofding 'We investeren gericht, met goed huisvaderschap, solidariteit en duurzaamheid als uitgangspunten' stelt de beleidsnota:

Het stimuleren van regelmatig onderhoud om dure restauraties te vermijden, vormt meer dan ooit de basis van onze onroerenderfgoedzorg. We zetten consequent in op het belonen van goed huisvaderschap. We optimaliseren de laagdrempelige financiële ondersteuningsinstrumenten die inspelen op regelmatig onderhoud, zoals de reeds bestaande erfgoedpremie volgens de standaardprocedure en de fiscale stimuli, en maken deze aantrekkelijk voor meer doelgroepen. Bedoeling is dat ze uitgroeien tot een alternatief voor duurdere ondersteuningsvormen. Meer verregaande engagementen blijven mogelijk: premies bijzondere procedure, kanjerdossiers, meerjarenpremieovereenkomsten, hogere tegemoetkoming. Tegelijk houden we specifiek deze engagementen kritisch tegen het licht en onderzoeken we of er een aanvullend systeem van jaarlijkse thematische oproepen in functie van de door de Vlaamse Regering vastgelegde prioriteiten kan worden ontwikkeld binnen een breder geheel van maatregelen waarbij de voorrangregels, de voorschriften en adviseringspraktijk worden herbekeken en goed huisvaderschap wordt gestimuleerd.

Nu al wordt regelmatig onderhoud beloond met een verhoging van de erfgoedpremie. We willen het principe waarbij verdiensten beloond worden verder uitbouwen. Goed huisvaderschap betekent ook: de kosten-batenverhouding bewaken, een voortrekkers- of voorbeeldrol opnemen (en op die manier solidair zijn met andere erfgoedgebruikers). We willen projecten in het voetlicht stellen die een oplossing bieden voor velen, zoals een pilootproject in een ruimere wijkherwaardering, een herbestemming die een grote maatschappelijke nood lenigt ... We bekijken in dit kader of we via instrumenten zoals crowdfunding en een erfgoedloterij privékapitaal kunnen aantrekken.

We willen vertrouwen, flexibiliteit en autonomie bieden aan onze partners. De onroerenderfgoedregelgeving voorziet verschillende vormen van overeenkomsten die de relatie tussen de Vlaamse overheid en partners regelen: erkenningen, beheersplannen, onroerenderfgoedrichtplannen, samenwerkingsovereenkomsten, beheersovereenkomsten ... We onderzoeken de mogelijkheid om deze te hervormen tot een uniform systeem van contracten met afspraken over taakverdeling en financiering. In deze contracten kan de afstemming met andere (financierende) partners worden geregeld. De ontwikkeling van onroerend erfgoed heeft vaak andere belangen dan alleen onroerenderfgoedzorg. Contracten moeten de mogelijkheid bieden om krachten te bundelen om gemengde doelstellingen te bereiken. De nadruk ligt op het globale resultaat en niet zozeer op het afbakenen van subsidiedomeinen. We zoeken inspiratie bij andere organisaties (dienstvergoedingen, beheersovereenkomsten ...) en bekijken de mogelijkheden tot transversale samenwerking.

3 PROCEDUREVERLOOP

3.1 ADVIES INSPECTIE VAN FINANCIËN

Het advies van de Inspectie van Financiën is verstrekt op 8 september 2020. Het omvatte volgende opmerkingen:

- Belangrijkste inhoudelijk tegenargument is dat door de omvorming van een vraaggestuurde naar een aanbodgestuurde ondersteuning nieuwe aanvragen weliswaar niet langer kunnen terechtkomen op de wachtlijst (die vervolgens stelselmatig kan afgebouwd worden) maar dit betekent niet dat deze niet beantwoorden aan reële behoeften. Het systeem van de oproepen zorgt er in principe wel voor dat de meest prioritaire behoeften zullen gehonoreerd worden.

Reactie:

Voor het in kaart brengen van de behoeften is een wachtlijst niet het best geplaatste instrument. Bevraging en monitoring zijn meer geschikt om na te gaan welke behoeften er bestaan en laten toe prioriteiten te stellen in het tegemoet komen daarvan. De huidige wachtlijsten geven een inzicht in de behoeften die eigenaars ervaren, maar laten niet toe om die te toetsen aan de prioriteiten van het erfgoedbeleid. Bovendien zijn ook wachtlijsten niet volledig: eigenaars laten zich door de lange wachttijd afschrikken en dienen gaan aanvraag in, hoewel zij een nood ervaren.

Daarnaast is het de bedoeling om ook oproepen te voorzien voor traditionele thema's en deze niet te beperken tot beleidsgerichte onderwerpen. De regelmaat van de oproepen moet ervoor zorgen dat alle behoeften gecapteerd worden. De uitbreiding van de standaardpremie zal de onderstroom aan 'basisdossiers' blijven beantwoorden: binnen de drempel van 250.000 euro vallen namelijk ook veel van de restauraties die nu via de bijzondere procedure verlopen, zoals de huidige voorafnamecategorie 'eigen woning'. Voor grote en uitzonderlijke dossiers, die nu de hoofdmoot vormen van de wachtlijst, bieden specifieke oproepen een antwoord.

- artikel 7 (en 9) (beheersovereenkomsten). Er wordt voorzien in een uitbreiding van de beheerspakketten die via beheersovereenkomsten worden uitgevoerd (beheer van kleine landschapselementen; vegetaties; klein bouwkundig erfgoed, wegen en paden).

De Inspectie van Financiën stelt vast dat het de bedoeling is dat landschapsdossiers volgens de standaardprocedure worden gekanaliseerd naar dit beleidsinstrument maar het moet nog wel geactiveerd worden: in elk geval werden tijdens de periode 2015-2019 nog geen bedragen vastgelegd voor beheersovereenkomsten, volgens de Monitor Onroerend Erfgoed “omdat de wettelijke bepalingen ontbreken die het mogelijk maken om beheersovereenkomsten af te sluiten”.

Reactie:

Het Onroerenderfgoedbesluit bevat momenteel een globaal kader voor beheersovereenkomsten, maar de bepalingen voor de inhoud en procedure zijn grotendeels gedelegeerd aan de minister. Die ministeriële besluiten zijn op heden niet voorhanden. Het ontwerpbesluit vult een deel van deze lacune in door meer procedurele bepalingen vast te leggen. De ministeriële besluiten die nodig zijn voor de verdere operationalisering zullen opgemaakt en voorgelegd worden eens het ontwerpbesluit definitief goedgekeurd is. Het nader uitwerken via ministeriële besluiten sluit ook aan bij het concept van een aanbodgestuurde financiering, doordat de beheerspakketten, de vergoedingen, de gebieden en de modaliteiten flexibel afgestemd kunnen worden op de beleidsprioriteiten. In eerste instantie zal de focus liggen op beheersovereenkomsten voor eigenaars of handelingen die niet terecht kunnen bij de instrumenten uit andere beleidsvelden. Daarom treedt het agentschap ook zelf op als beheersdienst.

- Gelet op de omschrijving van de beheerspakketten stelt zich in de praktijk mogelijk ook het probleem van cumulatie van vergoedingen/subsidies voor dezelfde of soortgelijke prestaties (dat weliswaar in het BVR wordt uitgesloten). Zo is er duidelijk een link met de beheersovereenkomsten van de VLM. Het is trouwens de bedoeling dat voortaan ook het agentschap Onroerend Erfgoed zelf als beheersdienst kan optreden (terwijl thans de vergoedingen in eerste instantie geconcipieerd zijn als component in een ruimer, niet zuiver erfgoedgebonden doelstellingskader).

Reactie:

Het ontwerpbesluit verbiedt de cumul van de vergoedingen in het kader van beheersovereenkomsten met andere vergoedingen voor dezelfde of gelijkaardige handelingen. Dit cumulverbod is expliciet niet beperkt tot de financieringsinstrumenten uit het onroerenderfgoedveld, maar omvat ook “elke andere vorm van vergoeding, toegekend voor dezelfde of een soortgelijke prestatie”, ongeacht de herkomst van deze vergoedingen. Bovendien maken Europese regels het voor de VLM onmogelijk om nog subsidies te verlenen via beheersovereenkomsten voor werken die verplicht zijn vanuit de onroerenderfgoedregelgeving. Het verbod werkt dus ook in de omgekeerde richting. Een samenwerking met VLM om dit cumulverbod te controleren is aangewezen, maar hoeft niet georganiseerd of opgelegd te worden in het ontwerpbesluit.

- Er staat in artikel 9 ook dat als de beheersdienst een andere administratieve overheid is dan het agentschap, die overheid dan beslist op basis van het advies van het agentschap. De vraag stelt zich dan wie wanneer optreedt als beheersdienst. Het is ook niet vanzelfsprekend dat andere overheden een beslissing nemen over kredieten die op de begroting van het agentschap zijn voorzien. Deze “dichotome” benadering komt de bevattelijkheid van dit onderdeel niet ten goede;

Reactie:

Deze bepaling laat ruimte voor een efficiënte invulling van de uitvoering. Het agentschap kan kiezen om de praktische aspecten van het afsluiten en opvolgen van de beheersovereenkomst over te laten aan een andere administratieve overheid die hier meer ervaring in heeft. Dit biedt tevens schaalvoordelen.

Beheer van landschappelijk erfgoed kadert niet alleen in de doelstellingen van het beleidsveld onroerend erfgoed. Ook vanuit o.a. natuurbeleid en landbouwbeleid gebeurt beheer in dezelfde gebieden. Wanneer een eigenaar de doelstellingen uit de verschillende beleidsvelden geïntegreerd wil uitvoeren, is het vanuit klantvriendelijkheid en efficiëntie aangewezen om de beheersmaatregelen te bundelen in één beheersovereenkomst. De zeggenschap over de besteding van de kredieten is gegarandeerd via het vermelde advies van het agentschap. Dit is analoog aan de aanpak bij geïntegreerde beheersplannen uit hoofdstuk 8, afdeling 3 van het Onroerenderfgoedbesluit.

Wie optreedt als beheersdienst zal in praktijk afhangen van de aard van de beheersmaatregelen en het gegeven of deze louter op onroerend erfgoed gericht zijn, dan wel gecombineerd zijn met beheersmaatregelen uit andere beleidsvelden. Gaat het louter om beheersmaatregelen in het kader van onroerend erfgoed, dan zal Onroerend Erfgoed optreden als beheersdienst. Kaderen de beheersmaatregelen in functie van onroerend erfgoed in een groter geheel van maatregelen uit het natuur- of landbouwbeleid, dan kan de desbetreffende beheersdienst de behandeling op zich nemen, mits advies van Onroerend Erfgoed. Sowieso is het de bedoeling dat de beheersdienst een entiteit van de Vlaamse Overheid is.

- artikel 14 (standaardprocedure). Zoals reeds vermeld, wordt voor de standaardprocedure het maximale bedrag van de aanvaarde kostenraming opgetrokken van 25.000 EUR tot 250.000 EUR (telkens excl. BTW). Het betreft een forste stijging (factor X 10) maar de bevoegde Vlaamse minister kan beslissen om het maximale bedrag te verlagen tot 50.000 EUR (teneinde te vermijden dat opnieuw een wachtlijst wordt opgebouwd);

Reactie:

Dit kadert in de aanbodgestuurde aanpak en de realistische engagementen. De mogelijkheid tot verlaging van het maximale bedrag is een veiligheidsmechanisme om te kunnen sturen op de instroom.

- artikel 21 (standaardpremie): een beslissing wordt genomen binnen een termijn van 120 dagen, ook over dossiers die door het agentschap beslist kunnen worden (nu: 90 dagen);

Reactie:

Binnen de behandelingstermijn wordt geen onderscheid gemaakt tussen dossiers die het agentschap autonoom afhandelt en dossiers waarover de minister beslist. Dit zorgt voor een uniforme, transparante en overzichtelijke procedure voor de klant. Indien het agentschap of de minister sneller tot een beslissing kan komen, zal dat ook gebeuren.

- artikel 22 en 24 (standaardprocedure): positief is dat de premienemer op straffe van verval van de premie binnen een termijn van één jaar (na de beslissing) moet starten met zijn project (kan wel eenmalig verlengd worden met één jaar).

Reactie:

Deze beperking zorgt ervoor dat enkel dossiers worden ingediend waar de premienemer effectief klaar is om ermee te starten. Het vermijdt dat men "preventief" dossiers indient waarvan de

uitvoering lang op zich laat wachten en de vastgelegde budgetten open blijven staan of helemaal niet benut worden.

- Binnen een termijn van 3 jaar (na de beslissing) moet hij de uitbetaling van de erfgoedpremie vragen (eenmalig verlengbaar met maximaal 3 jaar). Thans: 2 jaar (eenmalig verlengbaar);

Reactie:

Deze verlenging van de termijn voor uitbetaling hangt samen met het optrekken van het maximale betoelaagbare bedrag. Door het hogere plafond komen ook grootschaligere werken in aanmerking voor de erfgoedpremie via standaardprocedure, en deze werken hebben vaak een langere realisatietermijn. Daarom krijgt ook de termijn voor de aanvraag tot uitbetaling een verlenging. Die verlenging wordt in praktijk afgestemd op de concrete nood van de casus en bedraagt niet automatisch drie jaar.

- artikel 26 (toelichting) (procedure via oproep). In de toelichting bij dit artikel staat dat de werkwijze (inzake oproepen) ook kan gevolgd worden om beleidsveldoverschrijdende initiatieven te financieren (initiatieven die verschillende bevoegdheden raken, en vanuit die verschillende invalshoeken worden ondersteund). Als daarbij specifieke verdeelsleutels worden afgesproken, kan met facultatieve subsidies worden gewerkt. De Inspectie van Financiën vindt het niet gepast dat n.a.v. de opmaak van een reglementair besluit nu al de mogelijkheid van een afwijkende regeling in het vooruitzicht wordt gesteld, via facultatieve subsidies dan nog;

Reactie:

Deze toelichting wil vooral aangeven dat een oproep ook in het teken kan staan van projecten die beleidsveldoverschrijdende ambities hebben, om op die manier synergie en meerwaarde te creëren. De toelichting geeft echter als waarschuwing mee dat het instrument van de erfgoedpremie via oproep niet toelaat om bij dergelijke beleidsveldoverschrijdende projecten verdeelsleutels af te spreken. Ook kan de toegekende premie enkel aangewend worden voor het realiseren van doelstellingen binnen het beleidsveld onroerend erfgoed.

Ervaart men bij dergelijke initiatieven beleidsmatig de nood om te werken met verdeelsleutels of een minder strikte opdeling van de toegekende kredieten naargelang het beleidsveld, dan kan dit niet verlopen via de erfgoedpremie via oproep, maar moet men terugvallen op facultatieve subsidies.

Het is dan ook niet de bedoeling van de toelichting om aan te sturen op dergelijke facultatieve subsidies, maar eerder om te duiden dat het gebruik van de erfgoedpremie via oproep voor beleidsveldoverschrijdende initiatieven niet toelaat om te werken met verdeelsleutels of kredieten uit het beleidsveld aan te wenden voor werken die daar niet geheel binnen vallen, mocht men dit wensen.

- artikel 28 (procedure via oproep): in het BVR worden expliciet premiepercentages vastgelegd maar in de oproep kan de bevoegde Vlaamse minister "afwijkende premiepercentages" voorzien;

Reactie:

De grote onderstroom aan reguliere dossiers verloopt via de erfgoedpremie volgens standaardprocedure. Daar blijven de premiepercentages zoals bepaald in het Onroerenderfgoedbesluit ongewijzigd. Bij de erfgoedpremies via oproep en de meerjarenerfgoedpremies krijgt de minister delegatie om de premiepercentages bij te stellen, zowel naar boven als naar beneden.

Het minimum blijft evenwel de decretaal vastgelegde 40%. Het bijstellen van de premiepercentages in de oproepen is niet de norm, maar kan gebeuren in functie van de noden van het erfgoed dat binnen het thema van een oproep valt of in functie van een optimale aanwending van het beschikbare budget. De vastgelegde premiepercentages uit het Onroerenderfgoedbesluit blijven echter het uitgangspunt, ook bij de oproepen, en zeker in de beginfase.

- artikel 28 (procedure via oproep): in de oproep bepaalt de bevoegde Vlaamse minister de nadere regels over de samenstelling, de werking en de organisatie van de jury.

De Inspectie van Financiën wijst erop dat overeenkomstig artikel 7, 6° van het delegatiebesluit van 25/7/2014 dat de oprichting en de wijze van samenstelling van raden, commissies, diensten, instellingen of rechtspersonen niet onder de delegatieregeling valt.

Over eventuele vergoedingen voor de juryleden wordt helemaal niets (concreets) gezegd;

Reactie:

Het ontworpen artikel 11.2.27/4 delegeert de bevoegdheid om de samenstelling, de werking en de organisatie van de jury te bepalen rechtstreeks en specifiek aan de minister. Er moet dus geen toepassing gemaakt worden van de algemene delegatiebepalingen in het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering. Deze regeling is analoog aan de huidige regeling voor de jury's van de projectsubsidies syntheseonderzoek archeologie (artikel 10.3.9 Onroerenderfgoedbesluit) en de Onroerenderfgoedprijs (artikel 9.1.7 Onroerenderfgoedbesluit). De jury's voor de toekomstige oproepen zijn geen permanente commissies, maar worden samengesteld in functie van en voor de duur van elke oproep.

Op basis van de delegatie om de "samenstelling, de werking en de organisatie van de jury" te bepalen, kan de minister beslissen om eventueel een vergoeding voor de juryleden te voorzien. Deze vergoeding zal zich beperken tot een onkostenvergoeding. Naar analogie met de kosten voor de bestaande jury's (2.500 euro per jury) wordt een totale jaarlijkse vergoeding ingeschat van 7.500 euro voor de nieuwe oproepen die het ontwerpbesluit voorziet (erfgoedpremie via oproep en meerjarenpremie). Deze last zal worden opgevangen binnen de reguliere beleidskredieten op basisallocatie QG0-1QG700 van het begrotingsartikel QG0-1QGG2AA-WT. Vergoedingen zijn bovendien enkel van toepassing voor juryleden die niet behoren tot de Vlaamse Overheid.

- artikelen 37 en 40 (procedure via oproep). Positief is dat geen verhoging van het premiebedrag meer kan bekomen worden ingevolge prijsherzieningen of in geval van bijkomende schade. Evenmin kan nog een bijkomende premie gegeven worden voor onvoorzienbare beheersmaatregelen die noodzakelijk zijn geworden tijdens de uitvoering (dit geldt ook voor de meerjarenpremieovereenkomsten);

Reactie:

Door te werken met een preselectie in de procedure via oproep, is de aanvrager zeker dat zijn premiedossier na goedkeuring dadelijk een vastlegging van de benodigde kredieten krijgt en van start kan gaan. De start van de werken moet bovendien gebeuren kort na de goedkeuring van de premie. Daardoor is er geen wachttijd meer tussen het ontwerp en de uitvoering, zoals nu vaak gebeurt bij dossiers die op de wachtlijst komen, waardoor prijsevoluties geen invloed meer hebben en de nood aan bijkomende ingrepen beperkt is.

- artikel 46 (meerjarenpremieovereenkomsten). Het is zo dat de Vlaamse regering uiterlijk op 1 februari van het tweede of vierde jaar van de legislatuur één oproep lanceert.

Bijgevolg is het helemaal niet zeker of de uitgaven voor de verschillende deelfasen ook effectief binnen de legislatuur zelf zullen vallen;

Reactie:

Dit is een verderzetting van de huidige situatie. Het is in principe mogelijk dat de uitgaven van bepaalde deeldossiers pas zullen gebeuren in de volgende legislatuur, aangezien de looptijd van projecten binnen de meerjarenenerfgoedpremie minimaal drie jaar en maximaal vijf jaar is.

Door het beperken van de oproepmomenten komt er in principe aansluiting tussen de meerjarenpremiacycli van de opeenvolgende legislaturen: een oproep in het vierde jaar van een legislatuur zal veelal pas vastlegging krijgen voor het eerste deeldossier in het vijfde jaar, en de overeenkomst kan dus doorlopen aan het begin van de volgende legislatuur. Maar de eerste oproep van die volgende legislatuur gebeurt pas in het tweede jaar daarvan, met een eerste vastlegging van deeldossiers in het derde jaar. Gelet op de bedoeling dat een oproep in het vierde jaar van de legislatuur projecten beoogt met een uitvoeringstermijn van drie jaar, zal de laatste vastlegging gebeuren in het tweede jaar van de volgende legislatuur, en dus afgerond zijn voor de eerste oproep van die volgende legislatuur. Hetzelfde geldt voor een meerjarenenerfgoedpremie met een looptijd van vijf jaar die volgt op een oproep in het tweede jaar van de legislatuur. Het laatste deeldossier daarvan zal ook vastgelegd zijn in het tweede jaar van de volgende legislatuur.

- artikel 50 (meerjarenpremieovereenkomsten). Stel dat in mei van het derde jaar van de legislatuur een (2de) oproep wordt gelanceerd. Hoe moet men dan de bepaling begrijpen dat de premienemer (?) uiterlijk op 1 juni een aanvraag moet indienen (en dat de beslissing hierover uiterlijk op 1 oktober moet genomen worden)?

Reactie:

De tekst van het ontwerpbesluit is hier onvoldoende helder. Het is inderdaad zo dat deze gelezen kan worden alsof het indienen van de aanvragen erg kort volgt op het lanceren van de oproep, indien deze nog voor het tweede of vierde jaar van de legislatuur gebeurt. De bedoeling is echter dat de indiening van de voorstellen en de beslissing over de toekenning van de premies sowieso valt in het tweede of vierde jaar van de legislatuur, ook als de Vlaamse Regering de oproep al in een eerder jaar lanceert. In ontworpen artikel 11.4.3 en 11.4.4 moet het tweede of vierde jaar van de legislatuur expliciet toegevoegd worden aan de datum van indiening en de datum van beslissing.

- artikel 11.4.11 van het BVR van 16/5/2014 (wordt niet gewijzigd). In dit artikel wordt bepaald dat de bijdrage van het Vlaamse Gewest voor een bepaalde fase (behoudens voor de laatste fase (voorschot van 50%)) integraal als voorschot kan uitbetaald worden aan de premienemer. De Inspectie van Financiën vraagt zich af waarom een dergelijke voor de premienemers bijzonder gunstige regeling moet aangehouden worden.

Reactie:

De meerjarenenerfgoedpremie is in het leven geroepen om restauratieprojecten te kunnen financieren die door hun omvang, duur en financiële nood niet via de "normale" premies bediend kunnen worden. Het zijn projecten die van de eigenaars enorme investeringen vergen en die zonder gegarandeerde steun over meerdere jaren niet levensvatbaar zouden zijn. Het prefinancieren van dergelijke projecten is niet evident, ook niet voor openbare besturen of grote ontwikkelaars. Het ruime voorschot maakt de financiering van deze uitzonderlijke projecten

haalbaar voor de eigenaar en ondersteunt daarmee de levensvatbaarheid ervan. Op die manier wil de voorschottenregeling de realisatie van het begunstigde initiatief veilig stellen doordat het de premienemer niet verplicht tot kasmatige prefinanciering (geld dat hij kasmatig ergens moet kunnen mobiliseren) en hem daarvoor ook niet op bijkomende kosten jaagt.

Door het volledige vastgelegde bedrag van elk deeldossier dadelijk uit te betalen als voorschot wordt de VEK-impact bovendien beter gespreid in de tijd, ten opzichte van beperkte voorschotten en een aanzienlijk saldo in het laatste jaar van de premieovereenkomst.

- Wat de budgettaire aspecten betreft, stelt zich vanuit VAK-oogpunt geen problemen. Het “temperen” van het aanbod zorgt voor minder druk op het budget (maar daarom zal jaarlijks niet minder vastgelegd worden). De subsidielijnen voor algemene landschapszorg en het verruimen van het toepassingsgebied van premies volgens de standaardprocedure zullen, zoals de ontwerp-nota aan de Vlaamse regering aangeeft, wel zorgen voor een grotere budgetbehoefte (maar er is een veiligheidsmechanisme voorzien). Hoe dan ook dienen alle uitgaven opgevangen te worden binnen het beschikbare budget (alle premies worden aangerekend op één begrotingsartikel (QG0-1QGG2CB-WT)).

Reactie:

Alle uitgaven zullen aangerekend worden op het begrotingsartikel QG0-1QGG2CB-WT en gebeuren binnen de kredieten die hierop voorzien zijn. De kredieten worden in eerste plaats aangewend om de behoeften van de uitgebreide standaardpremie in te lossen zodat de noden van deze onderstroom snel en continu gelenigd worden. Resterende kredieten worden gericht op het gradueel afbouwen van de wachtlijst, de erfgoedpremies na oproep en de meerjarenpremies.

Het ontwerpbesluit kent verschillende mechanismen om ontsporingen te voorkomen: het tijdelijk verlagen van het maximumbedrag van de standaardpremie, het bepalen van een maximaal totaalbudget per oproep, het bijstellen van de premiepercentages in de oproepen, enz. Op die manier kan het beschikbare VAK optimaal benut worden zonder de perken van de begroting te overschrijden.

- De Inspectie van Financiën merkt wel op dat aanvragen volgens de standaardprocedure en deze volgens de procedure via oproep een verschillende vereffeningskalender hebben (blijkens de begrotingsvoorstellen en gelet op de onderscheiden goedkeuringsprocedures en uitbetalingsmodaliteiten). Het kanaliseren van nieuwe dossiers naar de standaardprocedure is budgettair dan niet neutraal. Voorts is er de subsidielijnen voor algemene landschapszorg. De Inspectie van Financiën vraagt dat de administratie een indicatie geeft van de mogelijke (positieve/negatieve) VEK-gevolgen.

Reactie:

Het ontwerpbesluit heeft geen effect op de VEK-kalender voor aanvragen die goedkeuring kregen of nog zullen krijgen in toepassing van de huidige regelgeving. Deze dossiers volgen namelijk in hun verdere verloop de bestaande regels.

Nieuwe premies die aangevraagd worden na goedkeuring van voorliggend voorstel, zullen wel een effect hebben op de VEK-kalender.

Bij de aangepaste erfgoedpremie volgens de standaardprocedure spelen volgende aspecten een rol:

- *De premienemer moet de werken starten binnen het jaar na toekenning van de premie.*

- *De uitvoeringstermijn verkort van vijf jaar (max 10) naar drie jaar (max zes) voor dossiers die verschuiven van de huidige bijzondere premieprocedure naar de toekomstige uitgebreide standaardprocedure.*

Daardoor zal het VEK korter volgen op het VAK. In de huidige situatie volgt het VEK tot in het elfde jaar na vastlegging van het VAK. In de toekomst zal dit beperkt zijn tot maximaal het zevende jaar.

Bij de verschuiving van de financiering voor landschapszorg van de huidige standaardpremie naar de beheersovereenkomsten spelen volgende aspecten een rol:

- *Naar analogie met de praktijk bij VLM en de subsidies voor intergemeentelijke onroerende goederdiensten en onroerende goederdepots wordt gewerkt met jaarlijkse vastleggingen en vereffeningen voor deelbedragen van de overeenkomst. Op die manier vallen VAK en VEK in hetzelfde jaar.*
- *Voor subsidies op basis van beheersovereenkomsten zijn de bedragen en de looptijd gekend voor de ganse duur van de overeenkomst. Dit in tegenstelling tot ad hoc jaarlijkse aanvragen voor deze zelfde werken via de huidige erfgoedpremie standaardprocedure.*

Voor de erfgoedpremie na oproep en de meerjarenerfgoedpremie spelen volgende aspecten een rol:

- *De premienemer moet de vooropgestelde uitvoeringsperiode, eventuele fasering en ramingen per fase opnemen in zijn aanvraag.*
- *Deze premies verlopen via een kalender.*
- *De uitvoeringstermijn wordt bepaald via de oproep en kan dus variëren per oproep.*
- *De uitvoeringstermijn van meerjarenerfgoedpremies moet zich situeren binnen een vork van drie tot vijf jaar.*

Volgende effecten zijn te verwachten:

- *De vereffening zal voor zowat alle premies sneller volgen op de vastlegging waardoor de encours afneemt.*
- *Het moment van vereffening voor erfgoedpremies via oproep en meerjarenerfgoedpremies zal beter ingeschat kunnen worden waardoor de VEK-kalender minder voor verrassingen komt te staan.*
- *De situaties waarin meer- en bijwerken leiden tot aanpassing van de premie worden beperkt, waardoor er na de vastlegging in latere jaren geen extra VAK moet aanwend worden.*
- *Vanaf 2022 zal tijdelijk extra VEK nodig zijn tegenover het huidige ritme. Dit effect neemt af van zodra de premies die nog onder de huidige regelgeving vallen afgerond en uitbetaald zijn. Het betreft hier een verschuiving van VEK in de tijd en geen toename. Om de tijdelijke nood aan bijkomend VEK in te schatten, zal het VAK en de timing van de projecten nauwkeurig gemonitord worden.*

In grootteorde zou door het voorgaande effect voor de huidige regeerperiode ongeveer 2,9 miljoen euro extra VEK nodig zijn ten opzichte van constant beleid (scenario waarbij constant beleid maximaal doorvertaald wordt in nieuw beleid). Deze raming houdt geen rekening met de temperende en zelfs positieve effecten die vanuit de premies via oproep gegenereerd kunnen worden op de budgetneutraliteit voor het VEK.

- *Het spreekt verder ook vanzelf dat de eventuele vergoedingen voor de juryleden in het kader van de oproepen eveneens dienen opgevangen te worden binnen de beschikbare kredieten.*

Reactie:

De vergoedingen voor de juryleden, ingeschat op 7.500 euro jaarlijks, worden aangerekend binnen de reguliere beleidskredieten op basisallocatie QG0-1QG700 van het begrotingsartikel QG0-1QGG2AA-WT, naar analogie met de bestaande regeling voor de projectsubsidies archeologisch syntheseonderzoek en de onroerenderfgoedprijs.

- Tenslotte wijst de Inspectie van Financiën op artikel 71 van het BVCO van 17/5/2019: blijkbaar worden geen bepalingen over de voorafgaande controle op de toekenning van de in dit voorontwerp vermelde subsidies opgenomen. Wellicht wordt geoordeeld dat het hier om een aanpassing van bestaande premies gaat en dat, zoals thans het geval is, gewerkt zal worden met een algemene adviesaanvraag bij de Inspectie van Financiën.

Reactie:

Het ontwerpbesluit kiest inderdaad voor de procedure van de algemene adviesvraag bij de Inspectie van Financiën. Het gaat om een aanpassing van bestaande premies, zoals die nu al voorkomen in de inhoudelijke regelgeving. Daardoor is de bepaling met betrekking tot de algemene adviesvraag uit artikel 71 van de BVCO van toepassing.

3.2 EERSTE PRINCIPIËLE GOEDKEURING

Het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 wat betreft de aanvraagprocedures voor erfgoedpremies en de meerjarenpremieovereenkomsten is op 18 september 2020 een eerste keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering (cf. 2020 1809 DOC.1027).

3.3 ADVIES STRATEGISCHE ADVIESRAAD RUIMTELIJKE ORDENING – ONROEREND ERFGOED (SARO)

De SARO formuleerde op 21 oktober 2020 een advies over het voorliggende ontwerp. Hieronder worden de voornaamste opmerkingen besproken.

Generieke opmerkingen:

- De SARO verwijst naar de ambitie om de wachtlijst weg te werken. De SARO erkent de problematiek. De SARO merkt echter op dat met voorliggende aanpassingen het premiestelsel zeer grondig wordt aangepast, zonder overleg met erfgoedorganisaties en doelgroepen.

Reactie:

De wachtlijstproblematiek is inderdaad de hoofdreden om nu al grondig aan de financieringsregelgeving te sleutelen. Het wegwerken van de bestaande wachtlijst en het vermijden van nieuwe wachtlijsten is een kerndoelstelling, waarbij evenwel een basisaanbod gegarandeerd moet blijven. Erfgoedzorg mag niet stilvallen. Excessen als de huidige wachtlijst willen we echter niet meer: een overheid moet waar kunnen maken wat ze belooft. De huidige aanpassing is een vorm van symptoombestrijding. Op de achtergrond worden de voorbereidingen getroffen voor een grondiger doorlichting van het stelsel, in samenspraak met de sector, met het oog op visievorming ten gronde (zie verder).

- De SARO hecht veel belang aan een samenhangend geheel van financiële instrumenten voor het onroerenderfgoedbeleid. Het uitbouwen van alternatieve financiering en het financieel ondersteunen van erkende onroerenderfgoedgemeenten zijn een bijkomend aandachtspunt. De SARO linkt het financieringsverhaal ook aan het beschermingsbeleid: het beschermingspakket

moet worden geëvalueerd en gereduceerd, en de verplichtingen voor beschermd erfgoed moeten worden herzien.

Reactie:

Het is zeker zo dat beschermen leidt tot meer potentiële klanten voor het premiesysteem. Los van de vraag of al die 'nieuwe' klanten ook daadwerkelijk de weg vinden of zoeken naar het ondersteuningsstelsel, valt vast te stellen dat het heel erg moeilijk is om het financieringsstelsel optimaal af te stemmen op het landschap aan historisch geëvolueerde beschermingsstatuten, en het tegelijkertijd financieel beheersbaar te houden. Zowel over het 'beschermen' (en 'beschermd houden') als het 'financieren' moeten we tot een 'rationale' komen: 'waarom doen we dit?', 'hoe doen we dit best?', 'wie doet wat?'. Het is immers niet vanzelfsprekend dat 'meer beschermen' ook moet betekenen dat er meer moet worden gesubsidieerd, of dat door minder te beschermen er ook minder moet worden gesubsidieerd. (Ook) dit debat heeft een ruimere maatschappelijke dimensie dan alleen erfgoedzorg.

Inzake het 'beschermen' wordt in feite nu al aan de 'rationale' gebouwd: vanuit het beschermde bestand is een denkoefening opgestart, die moet helpen bepalen hoe we verder met dit bestand omgaan. Daarnaast loopt ook een juridisch-technische oefening over de juiste vorm die statuten en besluiten moeten aannemen. Daarin wordt best ook rekening gehouden met de doorwerking van verwachtingen in een aangepast financieel aanbod.

Ook voor het financieringsbeleid werken we aan een 'rationale'. De komende jaren wordt het financieringsmodel op allerhande manieren tegen het licht gehouden doorheen een uitgebreid onderzoekstraject. Dat moet uiteindelijk zo objectief mogelijk aantonen waar de behoeften liggen, en welke instrumenten of manieren van werken daar het best op inspelen. Dat vergt uiteraard terugkoppeling met de brede erfgoedsector. De grote uitdaging zal wel zijn om abstractie te maken van het financieringssysteem zoals het vandaag bestaat, want uiteraard creëert dit bij voorbaat bepaalde verwachtingen. We hopen dat dit onderzoekstraject tegen 2023 kan landen met zeer concrete beleidsaanbevelingen.

Het is zeker interessant om nieuwe pistes inzake alternatieve financiering te onderzoeken, te meer daar blijkt dat zeker de fiscale kanalen en ook het systeem van de erfgoedleningen duidelijk op een behoefte inspelen en succesvol worden toegepast. Anderzijds is de vraag niet nieuw, zijn ook de denkpistes dat niet altijd, en betekent verdere verruiming van het stelsel onvermijdelijk ook dat het steeds complexer wordt. Enkel echte specialisten vinden er de weg naar. We bedden de verkenning van alternatieve financiering dan ook liever in in het lopende onderzoekstraject. Dat traject omvat overigens ook de verkenning van nieuwe, in de beleidsnota aangekondigde instrumenten, zoals een 'erfgoedloterij' en 'crowdfunding'.

Het financieren van erkende onroerenderfgoedgemeenten is voorwerp van een specifiek traject.

Ten gronde:

- De SARO verwacht voldoende **garanties voor structurele en rechtszekere ondersteuning**.

De Raad heeft in die zin bedenkingen bij de mogelijkheid dat de Vlaamse regering of de minister nog veel vrijheden hebben om het aanbod te sturen: het plafond voor de standaardpremie kan worden verlaagd, het hogere segment is afhankelijk van oproepen, waarvan de inhoud kan variëren en waarbij de beoordeling gebeurt op basis van jurering. Premienemers kunnen daardoor niet optimaal anticiperen op het aanbod.

De Raad heeft bedenkingen bij het oproepensysteem als enige piste voor dossiers die niet via de standaardprocedure kunnen worden bediend. De Raad pleit voor een **volwaardig antwoord voor**

het hogere premiesegment: hetzij door de standaardprocedure verder te verruimen, hetzij een 'meerjarensysteem' te introduceren voor standaardpremies, hetzij "het systeem van oproepen op korte tijd volwaardig te faciliteren (zoals het tijdig opstellen van de oproepenkalender en thema's, het verzekeren van een voldoende ruim premieaanbod en voldoende budget) zodanig dat geen grote erfgoedrestauratieprojecten - die voldoen aan de voorwaarden - uit de boot vallen."

Reactie:

De voornaamste reden voor de huidige aanpassing van de regelgeving is financiële ademruimte creëren om het bestaande wachtlijstprobleem structureel op te lossen, en om nieuwe wachtlijsten te vermijden. In theorie is een structurele ondersteuning een mooie ambitie, maar die moet ook financieel waar kunnen worden gemaakt. Dat is overduidelijk niet het geval, en het bestaande effect van de wachtlijst kan bezwaarlijk rechtszeker worden genoemd. Daarom zet de bijsturing in op het controleerbaar houden van het aanbod, zonder de basisbehoefte aan elementaire ondersteuning te verwaarlozen. De standaardprocedure speelt perfect in op deze twee pistes: ze ondersteunt een basisbehoefte (regelmatig onderhoud kunnen uitvoeren), en is tot nader order financieel controleerbaar. De verruiming van de scope van de standaardprocedure speelt hierop in: we willen meer dossiers kunnen bedienen, maar trouw blijven aan de geest van de procedures: onderhoud stimuleren. Het moet ook betaalbaar blijven, vandaar de veiligheidsmarge en de mogelijkheid om het premieplafond te verlagen.

Het vermijden van een 'aanzuigeffect' naar de standaardprocedure is niettemin een aandachtspunt, en de terechte opmerking van de SARO inzake de 'weigeringsgrond' als er misbruik dreigt te worden gemaakt van het systeem (zie verder) was aanleiding voor een verdere verfijning: om de standaardprocedure optimaal voor onderhoudswerken te reserveren, of hooguit voor zeer kleinschalige totaalprojecten, wordt het totale bedrag waarvoor premies kunnen worden aangevraagd over een periode van vijf jaar geplafonneerd tot 500.000 euro. Zo kunnen meerdere kleine premies worden aangevraagd, of een beperkt aantal grotere, zonder dat dit tot 'verdoken opsplitsing' van een groot restauratiedossier kan leiden. Het gebruik van beheersplannen en onderhoudslogboeken is in deze context een absolute meerwaarde.

De mogelijkheid om een systeem met enveloppes in de standaardprocedure te introduceren wordt in een later stadium onderzocht, maar dit kan geenszins in functie staan van het bedienen van hogere premiesegmenten. Een 'tussenstatuut' dat hogere segmenten bedient buiten de oproepenprocedure om, zou de regelgeving nodeloos complex maken. Het oproepensysteem kan en zal wel (en de SARO geeft dit zelf aan) klantvriendelijk worden geïmplementeerd. Er wordt werk gemaakt van:

- *een goede aankondigingspolitiek;*
- *een doordachte selectie aan oproepthema's, die rekening houdt met de huidige gemiddelde vraag, die nichesectoren niet onderbelicht laat, die verschillende 'dossierschalen' bedient ...;*
- *het monitoren van de vraag, zodat oproepthema's kunnen worden bijgestuurd.*

Het beschikbare budget bepaalt echter te allen tijde de mogelijkheden. Het oproepensysteem brengt vanzelfsprekend een zekere competitie met zich mee, maar dat is ook gezond: we willen dat initiatiefnemers het beste van zichzelf geven. De huidige praktijk toont overigens ten volle aan dat een te star systeem leidt tot routines en valse verwachtingen. We willen die in de toekomst maximaal vermijden, en ook kunnen inspelen op maatschappelijke evoluties.

- De SARO verwacht duidelijkheid over het **financiële plaatje**. De Raad merkt op dat afbouw van de wachtlijst als prioriteit wordt geponeerd, en dat met zoveel woorden wordt gesteld dat er weinig budget zal overblijven om op korte termijn op oproepen te kunnen inzetten. De vraag is dus: welk budget wordt de komende jaren gereserveerd voor de afbouw van de wachtlijst, hoeveel voor de premies volgens de standaardprocedure en hoeveel voor de oproepen?

Reactie:

Over het beschikbare budget zal worden gecommuniceerd naar aanleiding van de definitieve goedkeuring van de voorliggende aanpassing. Daarnaast wordt in het kader van de beleids- en begrotingstoelichtingen uitvoerige rapportage in het vooruitzicht gesteld.

- De SARO verwacht een degelijke overgangperiode, zodat premienemers zich kunnen heroriënteren. Goede communicatie is cruciaal.
- De SARO verwacht verduidelijking over de **interactie tussen het voorliggende aanpassingsbesluit en het besluit dat de schorsingsmogelijkheid regelt** voor aanvragen van premies volgens de bijzondere procedure en meerjarenpremieovereenkomsten.

Reactie:

Het besluit dat de schorsingsmogelijkheid invoerde, diende als overbrugging naar het huidige besluit. Beide besluiten staan in functie van het oplossen van de wachtlijstproblematiek. Het nu voorliggende besluit vormt daar een afgewogen antwoord op, maar vergde de nodige voorbereidings- en onderhandelingstijd. Het 'schorsingsbesluit' moest daarom een oplossing op korte termijn bieden. In afwachting van de inwerkingtreding van het nu huidige besluit kan middels het schorsingsbesluit de aangroei van de wachtlijst in elk geval al worden gestopt en kan werk gemaakt worden van de afbouw. Het is uiteraard nooit de bedoeling geweest het aanbieden van premies definitief stop te zetten.

- Inzake de **standaardprocedure** staat de SARO positief tegenover de verruiming, maar er zijn wel enkele bedenkingen.

De Raad merkt op dat het niet de bedoeling is om **grotere dossiers** via de standaardprocedure te bedienen, maar vraagt zich af hoe dit rechtszeker kan worden afgedwongen. De Raad is geen voorstander van de piste om het premieplafond te verlagen. De formulering in het nieuwe artikel 11.2.20 ("Als het dossier niet in aanmerking komt voor een erfgoedpremie volgens de standaardprocedure of als de waarborgen voor een vakkundige uitvoering onvoldoende worden geacht, wordt de aanvraag geweigerd") is volgens de Raad te generiek.

De Raad betreurt het verdwijnen van de tussenkomst bij onverwachte meerkosten.

De Raad heeft ook bedenkingen bij het verlengen van de **dossierbehandelingstermijn** tot 120 dagen. Dit lijkt niet te stroken met de ambitie om procedures te vereenvoudigen (waar wel andere maatregelen worden voorzien, die de Raad weet te appreciëren, zoals het verruimen van het digitale aanbod).

De Raad is akkoord met de uitvoeringstermijn, maar vraagt om de mogelijkheid tot verlenging billijk te benaderen.

De SARO hoopt tot slot dat rekening wordt gehouden met **kwaliteitscontrole 'op maat'**. De Raad pleit "voor een kritische screening naargelang de kwaliteit, kwantiteit en aard van de voorgestelde werken. Het is daarbij belangrijk dat aanvragers kunnen terugvallen op duidelijke richtlijnen, verwachtingen en de nodige begeleiding bij de uitvoering."

Reactie:

- Inzake de 'weigeringsgronden': zie de hoger aangekondigde oplossing;

- *Inzake de 'onverwachte meerkosten': het is de bedoeling de erfgoedpremies maximaal budgettair controleerbaar te houden. Niets sluit uit om voor onverwachte omstandigheden een nieuw dossier voor te leggen. Overigens worden 'dringende dossiers' een structurele oproepcategorie;*
 - *Inzake de dossierbehandelingstermijn: 120 dagen is een maximum, dat hopelijk tot de uitzonderingen kan behoren. Er valt niettemin te verwachten dat de verruiming van de scope van de procedure tot complexere dossiers kan leiden, die meer opvolging vergen. Daarnaast is er een segment premies dat door de minister wordt toegekend, wat een extra procedurestap impliceert. Langere behandelingstermijnen zijn dus niet ondenkbaar;*
 - *Inzake de kwaliteit: er wordt inderdaad gedacht aan een goede omkadering en begeleiding.*
- Inzake het **oproepensysteem** verwacht de SARO dat door deze manier van werken wachtlijsten voor premies worden vervangen door wachtrijen om voor de premie in aanmerking te komen. Premienemers zijn immers afhankelijk van het moment waarop een oproep wordt georganiseerd, van de inhoud van de oproep en van de omvang van het beschikbare budget. Selectie is in elk geval niet zeker.

Daarom is de SARO tevreden met de intentie om oproepen vooraf aan te kondigen. De Raad pleit voor **tijdige goedkeuring van een oproepenkalender, het bepalen van een representatieve reeks oproepthema's en een billijke spreiding daarvan**. De Raad vraagt zich af of er ook voor deze Regeerperiode nog een kalender wordt voorzien. De selectie van oproepthema's vergt verduidelijking. *"Doordat het moment van indienen van dossiers afhankelijk wordt van thematische en algemene oproep(moment)en zal het een grotere uitdaging worden om dit te laten samen sporen met andere subsidiekanalen. Momenteel vormt immers de mogelijkheid van een Europese subsidie een reglementaire reden voor een 'voorafname'. Dit principe wordt evenwel afgeschaft. Voor de lokale besturen en kerkfabrieken is het bijvoorbeeld onduidelijk hoe dit in een meerjarenplan kan worden ingebouwd en voorzien rekening houdend met de regels van BBC."*

De Raad ziet door het systeem met oproepen **subjectiviteit** in het systeem geïntroduceerd, meer bepaald doordat een **jury** dossiers moet beoordelen. De samenstelling van de jury laat volgens de Raad te veel vrijheden toe, en ook de werking ervan lijkt te vaag geregeld. De selectiecriteria waarop de jury zich moet beroepen zijn te vaag. De selectie zal trouwens niet alleen op inhoudelijke gronden gebeuren, maar ook budgettaire: de middelen die beschikbaar zijn bepalen mee hoeveel dossiers er kunnen doorstromen. De Raad merkt op dat aanvragen niet alleen aan een jury worden onderworpen, maar dat de minister uiteindelijk beslist over de selectie, en dat er dus een onduidelijke **vrijheidsmarge** bestaat.

De Raad betreurt dat **energiezuinige maatregelen** enkel nog via oproepen in aanmerking zullen komen voor een premie. De Raad zou deze categorie ingrepen ook graag gedekt zien door premies volgens de standaardprocedure.

De Raad vraagt zich af waarom enkel **erfgoed 'dat in zijn totaliteit' beschermd** is in aanmerking komt voor een oproep.

Reactie:

- *Inzake de wachtlijsten/wachtrijen: de bijsturing van het systeem stelt vooral de verwachtingen scherp. Zoals hoger aangehaald: een volledig structureel aanbod is onrealistisch en eigenlijk ook onwenselijk. De overheid geeft wat ze kan, en belooft geen dingen die ze niet redelijkerwijze kan nakomen. De introductie van oproepen zal een periode van gewenning vergen, maar eenmaal de spelregels duidelijk zijn, hoeft het systeem niet tot teleurstellingen te leiden;*

- *Het is immers ook de bedoeling, zoals hoger aangehaald, om de oproepen maximaal klantvriendelijk te maken door gerichte communicatie, nauwkeurige selectie van oproepthema's en monitoring van de vraag. De huidige dossierstromen, waaronder de voorafnames, zullen in oproepthema's worden doorvertaald, en bepaalde thema's zullen structureel worden aangeboord;*
- *Eerder dan subjectiviteit moet van 'gezonde competitie' worden gesproken. Door thema's waar grote vraag naar is terugkerend te maken, kan worden vermeden dat goede dossiers uit de boot vallen. Restauratienormen zijn weliswaar een goede garantie dat dossiers 'goed' zijn, maar erfgoedzorg betekent ook goede herbestemmingen, een goede harmonie met nieuwbouw ... Dat zijn invalshoeken en expertises waarover erfgoed specialisten niet altijd beschikken, en waar een jury een echte meerwaarde kan bieden. Een restauratie zou altijd even goed moeten zijn, maar over een herbestemming is er wel eens discussie. Erfgoedpremies moeten ook kunnen leiden tot projecten met uitstraling, om zo als voorbeeld te kunnen dienen. Ook daar is een jurystelsel een pluspunt. In een context waar budget bepalend is voor wat kan, is het onvermijdelijk dat dossiers soms puur om financiële redenen niet kunnen doorstromen;*
- *Inzake de 'energiezuinige maatregelen': het expliciteren van deze groep maatregelen in de regelgeving heeft geleid tot nodeloze complexiteit. Het noopte immers tot het afbakenen van erfgoedonderhoud en -restauratie enerzijds en het treffen van energiezuinige maatregelen anderzijds als strikt afzonderlijke ingrepen. Dat blijkt niet altijd evident, zeker niet voor de meer kleinschalige projecten waarvoor de standaardprocedure bedoeld is. Het wegvallen van de explicitering maakt een soepeler benadering mogelijk: het restaureren van historisch schrijnwerk en het energiezuiniger maken ervan kan bijvoorbeeld gemakkelijker als een globale, restauratieve kostenpost worden benaderd. Door van 'energiezuinigheid' een oproepthema te maken, kan het thema echter wel strategischer worden uitgespeeld, bijvoorbeeld om de zoektocht naar vernieuwende technieken te stimuleren, of tot voorbeeldprojecten te komen;*
- *Het 'in zijn totaliteit' beschermd zijn is een generieke vereiste, die indien nodig via de themabepaling van de specifieke oproepen kan worden gespecificeerd.*
- **Inzake de subsidies voor beheersovereenkomsten** wijst de SARO op het belang van een afgestemd en samenhangend pakket van beheersovereenkomsten over de beleidsvelden en bestuursniveaus heen waarbij het niet de bedoeling kan zijn het financieringsluik m.b.t. de beheersovereenkomsten inzake onroerend erfgoed door te schuiven naar deze andere beleidsdomeinen of bestuursniveaus.

Eén van de beheerspakketten betreft het creëren van een bufferstrook ter bescherming van cultuurhistorische waardevolle elementen. Verdere verduidelijking van de verhouding van dit pakket met de overgangszone, vermeld in artikel 6.1.1. van het Onroerenderfgoeddecreet, is wenselijk.

Beheersmaatregelen kunnen ook gefinancierd worden met andere overheidsbijdragen zoals eventuele Europese middelen. Het is onduidelijk welke Europese middelen hier bedoeld worden. De ondersteuning in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid heeft een specifiek toepassingsgebied (actieve landbouwer) en specifieke doelstellingen, waaraan het onroerenderfgoedbeleid zich moet conformeren.

Reactie:

Deze opmerkingen zijn terecht en zullen worden behandeld bij de verdere implementatie van deze subsidielijnen.

Het is de Raad onduidelijk waarom een beheersvergoeding niet kan worden gecumuleerd met een premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of een premie voor buitensporige opgravingskosten: hun finaliteit is immers volstrekt anders.

Reactie:

De cumulatiebepalingen zijn generiek en willen vooral uitsluiten dat voor eenzelfde activiteit verschillende subsidievormen worden gecombineerd. Dat impliceert natuurlijk dat verschillende subsidiekanalen dezelfde activiteiten bedienen. In casu zou het bijvoorbeeld kunnen dat landschapswerken via de nieuwe subsidielijlijn én via de gewone erfgoedpremie kunnen worden betoelaagd. Dat is niet de bedoeling. Als voor twee verschillende activiteiten andere subsidiekanalen worden benut, is dat vanzelfsprekend geen probleem.

3.4 ADVIES VLAAMSE TOEZICHTSCOMMISSIE

Op 25 september 2020 werd om het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie verzocht over voorliggend ontwerp van besluit, inzonderheid over artikel 66.

Op 28 oktober 2020 verstrekke de Vlaamse Toezichtcommissie over dit ontwerp advies nr. 2020/42.

In haar advies onderzocht de Vlaamse Toezichtcommissie inzake de bescherming van persoonsgegevens de volgende aspecten: de kwaliteit van de regelgevende grondslag, de doelbinding, de verantwoordelijkheid, de minimale gegevensverwerking, bewaartermijn en de beveiligingsmaatregelen.

Hierna wordt ingegaan op de opmerkingen van de Vlaamse Toezichtcommissie die nadere behandeling of toelichting vergen.

- Over de regelgevende grondslag merkt de Vlaamse Toezichtcommissie op dat het Onroerenderfgoeddecreet geen bepalingen inzake de bescherming van persoonsgegevens bevat. Zij herinnert eraan dat de essentiële elementen moeten worden voorgeschreven in voldoende precieze wettelijke bepalingen. De vereiste essentiële elementen worden weliswaar expliciet benoemd in artikel 66 van dit ontwerp van besluit (nieuw artikel 11/1.1.1.), maar de commissie wijst erop dat die in essentie in het Onroerenderfgoeddecreet moeten worden opgenomen.

Reactie:

Het voorwerp van het voorliggende ontwerp van besluit beperkt zich tot de aanpassing van de aanvraagprocedures van de toelating, erfgoedpremie volgens de standaardprocedure en de introductie van een nieuwe erfgoedpremie via oproep. Met betrekking tot die aspecten die door dit ontwerp van besluit gewijzigd worden, is in artikel 66 een bepaling over de verwerking van persoonsgegevens opgenomen. Het invoegen van een algemene decretale bepaling behoort echter niet tot de doelstelling van dit wetgevingstraject. Een decretale verankering van de essentiële elementen inzake de verwerking van persoonsgegevens zal meegenomen worden in later wetgevend traject waarbij het Onroerenderfgoeddecreet wordt gewijzigd.

- De Vlaamse Toezichtcommissie geeft vervolgens aan dat in het ontworpen artikel ook best de onroerenderfgoedgemeenten als formele verwerkingsverantwoordelijke worden opgenomen en dat inzake het af te sluiten protocol verwezen wordt naar het e-govdecreet van 18 juli 2018.

Reactie:

Het ontworpen artikel 11/1.1.1. wordt in die zin aangepast.

- Inzake de minimale gegevensverwerking merkt de Vlaamse Toezichtcommissie op dat in de mate er persoonsgegevens ook andere categorieën personen dan de aanvrager of zakelijkrechter worden verwerkt, die best ook vermeld worden.

Reactie:

Aan het ontworpen artikel 11/1.1.1. wordt een bijkomende categorie "vertegenwoordiger" toegevoegd. Een vertegenwoordiger is een persoon die de aanvrager kan bijstaan bij het aanmaken van een aanvraagdossier in het digitale platform (bv. een ontwerper, architect of zelfs een familielid).

3.5 TWEEDE PRINCIPIËLE GOEDKEURING

Het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 wat betreft de aanvraagprocedures voor erfgoedpremies en de meerjarenpremieovereenkomsten werd op 30 oktober 2020 een tweede keer principiële goedgekeurd door de Vlaamse Regering (cf. 2020 3010 DOC.1210).

3.6 ADVIES RAAD VAN STATE

De Raad van State formuleerde inzake het ontwerpbesluit op 1 december 2020 advies nr. 68.239/3. Hieronder worden de voornaamste opmerkingen besproken.

Opmerkingen inzake de rechtsgrond:

- (3.2.1.) De artikelen 1, 1°, en 5 tot 11 van het ontworpen besluit vinden in beginsel rechtsgrond in artikel 10.1.1 van het Onroerendergoeddecreet, dat de Vlaamse Regering machtigt nadere regels te bepalen voor het sluiten van beheersovereenkomsten en het toekennen van subsidies, en niet in de door de gemachtigde bij deze bepalingen aangehaalde artikelen.

Bij artikel 1, 1°, van het ontworpen besluit wordt in artikel 2, 1°/1, van het Onroerendergoedbesluit de definitie van beheersdienst vervangen. Thans wordt de beheersdienst gedefinieerd als de administratieve overheid die belast is met de uitvoering van de beheersovereenkomsten. De ontworpen definitie luidt:

"1°/1 beheersdienst: het agentschap of een andere administratieve overheid die ermee belast is de beheersovereenkomst te sluiten en op te volgen".

De gemachtigde gaf in dit verband de volgende toelichting over de draagwijdte van de zinsnede "andere administratieve overheid" in de artikelen 1, 1°, en 10 van het ontworpen besluit:

"Het ontworpen artikel 10 wijzigt op dit aspect niets ten opzichte van de huidige situatie. Vandaag (al is het instrument van de beheersovereenkomst in de praktijk nog niet geactiveerd) is ook een beheersdienst hiertoe al bevoegd. Die bevoegdheid moet echter genuanceerd worden, vermits de modaliteiten van de overeenkomst en de nadere regels voor de procedures bepaald worden door de minister (de minister bepaalt de beheersvergoeding, de beheerspakketten, beheersgebied, regels voor controle en sancties, regels aanvraagdossier, nadere regels sluiten van overeenkomst...). De beheersdienst kan dus enkel binnen het daartoe bepaalde kader beheersovereenkomsten afsluiten en opvolgen."

Het begrip "administratieve overheid" wordt als volgt gedefinieerd in artikel 2.1, 1°, van het Onroerendergoeddecreet:

“de federale overheidsbedrijven, het Vlaamse Gewest, de openbare instellingen die ervan afhankelijk zijn, de publiekrechtelijke en privaatrechtelijke instellingen die belast zijn met taken van openbaar nut en de andere besturen die onderworpen zijn aan het administratief toezicht van het Vlaamse Gewest”.

Artikel 10.1.1 van het Onroerenderfgoeddecreet, dat de Vlaamse Regering machtigt tot het sluiten van beheersovereenkomsten biedt in elk geval geen rechtsgrond voor de artikelen 1, 1°, en 10 van het ontworpen besluit, in zoverre hierin wordt voorzien in de bevoegdheid voor het sluiten van dergelijke overeenkomsten door de federale overheidsbedrijven.

Reactie:

De definitie van beheersdienst wordt aangepast zodat enkel Vlaamse administratieve overheden kunnen optreden als beheersdienst.

- (3.2.2.) Voor het overgrote deel van de ontworpen bepalingen wordt door de gemachtigde terecht rechtsgrond gezocht in het niet in de aanhef vermelde artikel 10.2.2, tweede lid, van het Onroerenderfgoeddecreet al dan niet gelezen in samenhang met artikel 10.2.1, tweede lid, van hetzelfde decreet.

Artikel 10.2.2 van het Onroerenderfgoeddecreet luidt als volgt:

“De premies van het Vlaamse Gewest bedragen minstens 40 % van de kostprijs van de voor financiële ondersteuning in aanmerking komende beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten aan of in beschermde goederen en erfgoedlandschappen. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels hiervoor en bepaalt de gevallen waarin een verhoogd premiepercentage of een aanvullende premie kan toegekend worden.”

De ontworpen regeling inzake de procedure erfgoedpremie via oproep lijkt echter het decretaal vastgestelde minimum van 40% niet in elk geval te garanderen.

De oproep dient immers naast het totaalbudget onder meer de verdeelwijze van het totaalbudget onder de geselecteerde projecten te bevatten alsook het minimumbedrag van de aanvaardbare kostenraming. Slechts in voorkomend geval bevat de oproep het maximumbedrag van de aanvaardbare kostenraming (artikel 31 van het ontworpen besluit – ontworpen artikel 11.2.27/2, tweede lid, 2°, 3°, 4°, c)). Er kunnen aldus projecten zijn geselecteerd waarvan de kostenraming dermate hoog is, dat, gelet op de verdeelwijze, de drempel van 40% niet wordt gerespecteerd.

De gemachtigde verklaarde hierover:

“De uitvoeringsbepalingen in het Onroerenderfgoedbesluit gaan vanzelfsprekend steeds uit van een minimum premiepercentage van 40% van de werken die in aanmerking komen (cf. hiërarchie der rechtsnormen). De decreetgever heeft aan de Vlaamse Regering de delegatie en beleidsruimte gegeven om de nadere regels te bepalen, een hoger premiepercentage en aanvullende premies toe te kennen. (...) Bovenstaande uitvoeringsregels respecteren in elk geval de minimale premiegrens van 40% zoals opgenomen in artikel 10.2.2, eerste lid, Onroerenderfgoeddecreet: als een premiedossier voldoet aan de voorwaarden wordt binnen de perken van de begroting minstens een premie van 40% toegekend.”

en

“Bij de oproepen zal duidelijk worden aangegeven op welke ‘projectschaal’ wordt gemikt, m.a.w. naast het totaalbudget dat beschikbaar is, wordt ook aangegeven of er naar kleinschalige of grootschalige projecten wordt gekeken. Het is de bedoeling kleinschalige en grootschalige

projecten via afzonderlijke oproepen te kanaliseren, om te vermijden dat te zeer verschillende projecten tegen elkaar moeten worden afgewogen en dat alleen 'schaal' doorslaggevend wordt om projecten te selecteren of te weigeren. Door mogelijkheid om minimum- en maximumbedragen van de aanvaarde kostenramingen, en eventueel een afwijkend premiepercentage in de oproep te bepalen, kan de minister ook gericht een budget per oproep inschatten en vastleggen.

Het is niet de bedoeling dat kandidaten intekenen op oproepen die overduidelijk een lager budget voorzien dan het project beoogt. Als in het kader van een oproep 1 miljoen euro kan worden verdeeld, kan daar geen initiatiefnemer op intekenen met een project van 4 miljoen euro subsidieerbare kosten. Bij elke oproep zal duidelijk worden gecommuniceerd welke minimum- en maximumramingen van betoelaagbare posten in aanmerking worden genomen bij de oproep. Het deel van de kostenraming dat boven het maximumbedrag ligt zal dan ook niet in aanmerking komen voor een premie.

Voor het selecteren van oproepen is het geprojecteerde premiebedrag de referentie. Een premie van 40 procent wordt hoe dan ook gegarandeerd.”

Het verdient in elk geval aanbeveling om, zoals de gemachtigde opmerkte, in de oproep ook een maximumbedrag van de aanvaardbare kostenraming op te nemen en bijgevolg de inachtneming van dit bedrag als deelnemingsvoorwaarde voor de toekenning van een erfgoedpremie via oproep op te leggen.

Reactie:

Artikel 10.2.2. wordt opgenomen als rechtsgrond in de aanhef.

Als er een maximumbedrag van de kostenraming wordt opgenomen in de oproep, betekent dit dat het deel van de kostenraming dat boven het maximumbedrag ligt, niet in aanmerking zal komen voor een premie. Het is dus geen uitsluitingsvoorwaarde die structureel als formele deelnemingsvoorwaarde dient opgenomen te worden om dossiers met een hogere kostenraming uit te sluiten van indiening. Een kandidaat mag grotere dossiers indienen, maar zal dan wel enkel maar premie kunnen krijgen voor het bedrag onder de opgelegde maximumdrempel. Een aanpassing van artikel 11.2.27/3, eerste lid, 4° is dus niet aan de orde.

- (3.3.) Het ontworpen artikel 11/1.1.1 (artikel 69 van het ontworpen besluit) bepaalt dat in het kader van de behandeling van de aanvragen voor toelatingen, subsidies en premies, persoonsgegevens worden verzameld van de aanvrager, zijn vertegenwoordiger of de zakelijkrechthouder van het betrokken erfgoed, waarbij het agentschap en onroerenderfgoedgemeenten zullen optreden als verwerkingsverantwoordelijken.

Voor zover de in de voormelde bepaling geregelde verwerking van persoonsgegevens een intrinsiek gevolg is van de regeling inzake de toelatingen of de toekenningen van subsidies en premies waarin het Onroerenderfgoeddecreet voorziet, mag worden aangenomen dat geen afzonderlijke decretale basis is vereist voor de regeling van de verwerking van de persoonsgegevens die daarmee verband houden.

Het voorgaande is minder evident voor de verwerking van de financiële gegevens vermeld in het ontworpen artikel 11/1.1.1, derde lid, 4°. Hierbij dient te worden gepreciseerd dat slechts deze gegevens mogen worden verwerkt die noodzakelijk zijn voor de behandeling van de aanvraag van subsidies of premies.

Reactie:

De precisering wordt toegevoegd aan artikel 11/1.1.1, derde lid, 4°.

Opmerkingen inzake de vormvereisten:

- Artikel 69 van het ontwerp bevat bepalingen die de verwerking van persoonsgegevens regelen.
- (4.1.) Artikel 36, lid 4, van verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 'betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG' (algemene verordening gegevensbescherming) (hierna: AVG), gelezen in samenhang met artikel 57, lid 1, c), en overweging 96 van die verordening, voorziet in een verplichting om de toezichthoudende autoriteit, in dit geval de Gegevensbeschermingsautoriteit bedoeld in de wet van 3 december 2017 'tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit', te raadplegen bij het opstellen van een voorstel voor een door een nationaal parlement vast te stellen wetgevingsmaatregel, of een daarop gebaseerde regelgevingsmaatregel in verband met verwerking.
- (4.2.) Uit de bij de adviesaanvraag gevoegde stukken blijkt dat geen advies werd gevraagd aan de Gegevensbeschermingsautoriteit maar dat de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens advies nr. 2020/42 van 6 oktober 2020 heeft uitgebracht.
- (4.3.) In advies 61.267/2/AV van 27 juni 2017 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 3 december 2017, heeft de algemene vergadering van de afdeling Wetgeving uiteengezet dat noch de AVG, noch de bevoegdheidsverdelende regels eraan in de weg staan dat in eenzelfde lidstaat meerdere toezichthoudende autoriteiten worden opgericht. In dat advies wordt gesteld dat de gemeenschappen en gewesten autoriteiten kunnen oprichten die toezicht houden op de naleving van de 'specifieke' regels die de deelstaten ter uitvoering van de AVG hebben vastgesteld inzake de verwerking van persoonsgegevens in het kader van activiteiten die onder hun bevoegdheid vallen. Het verlenen van de bevoegdheid aan die autoriteiten om adviezen te geven, teneinde te voldoen aan de verplichting die voortvloeit uit de in opmerking 4.1 aangehaalde verordeningsbepalingen, hoort daar ook onder.

Zoals echter eveneens in het voormelde advies is uiteengezet, is het de Gegevensbeschermingsautoriteit die belast is met het toezicht op de naleving van de 'algemene' regels inzake de verwerking van persoonsgegevens, met inbegrip van de algemene regels die de federale overheid ter uitvoering van de AVG heeft vastgesteld. Daaronder valt ook de bevoegdheid om, wat die regels betreft, advies te geven teneinde te voldoen aan de voormelde adviesverplichting.

De conclusie is dan ook dat het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit alsnog moet worden ingewonnen vooraleer het ontwerp doorgang kan vinden.

Indien de adviesaanvrager van oordeel zou zijn dat het raadplegen van zowel de Gegevensbeschermingsautoriteit als de Vlaamse toezichtcommissie problematisch zou kunnen zijn, staat het aan hem om een initiatief te nemen om desgevallend een samenwerkingsakkoord te sluiten over de wijze waarop de adviesverplichting die voortvloeit uit de in opmerking 4.1 aangehaalde verordeningsbepalingen door de toezichthoudende autoriteiten van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten kan worden vervuld, op voorwaarde dat hiermee geen uitwisseling, afstand of teruggave van bevoegdheid in hoofde van de betrokken overheden gepaard gaat. Een dergelijke samenwerking zou overigens ook in het verlengde liggen van de bepalingen van de AVG met betrekking tot zowel de vereiste afstemming van de toezichthoudende autoriteiten van verscheidene lidstaten op elkaar als de vereiste onderlinge afstemming van de toezichthoudende autoriteiten van eenzelfde lidstaat op elkaar.

Reactie:

Volgens de Raad van State voorziet artikel 36, lid 4, van de algemene verordening gegevensbescherming (AVG), gelezen in samenhang met artikel 57, lid 1, c), en overweging 96 ervan, in een verplichting om de toezichhoudende autoriteit, bedoeld in de wet van 3 december 2017 'tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit', te raadplegen bij het opstellen van een voorstel voor een door een nationaal parlement vast te stellen wetgevingsmaatregel, of een daarop gebaseerde regelgevingsmaatregel in verband met verwerking.

Inmiddels werd bij artikel 10/1 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens opgericht. De Vlaamse toezichtcommissie (VTC) is een autonome dienst met rechtspersoonlijkheid en is als toezichhoudende autoriteit voor de verwerking van persoonsgegevens in de zin van artikel 36, lid 4, van de AVG verantwoordelijk voor het toezicht op de toepassing van de AVG door de instanties. Ingevolge artikel 51, lid 1, van de AVG kan immers elke lidstaat één of meer onafhankelijke overheidsinstanties, verantwoordelijk voor het toezicht op de toepassing van deze verordening, oprichten.

Sinds de bekendmaking van de aanstelling van de leden van de VTC door de Vlaamse Regering in het Belgisch Staatsblad d.d. 29 maart 2019, is de VTC ingevolge artikel 10/4, §1, van voornoemd decreet bevoegd om hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van het Vlaams Parlement of de Vlaamse Regering adviezen te verstrekken omtrent elke aangelegenheid met betrekking tot de verwerkingen van persoonsgegevens. Er moet aldus worden vastgesteld dat er in dit geval een advies is waarbij het ontwerp is getoetst aan de AVG.

Algemene opmerkingen:

- (5.) Zoals vermeld in opmerking 2 werd het Onroerenderfgoedbesluit recent gewijzigd door het besluit van de Vlaamse Regering van 16 oktober 2020 'tot wijziging van de aanvraagprocedures in het Onroerenderfgoedbesluit voor erfgoedpremies bijzondere procedure en voor meerjarenpremieovereenkomsten'. Artikel 3 van dit besluit dat op 10 december 2020 in werking treedt, voegt, wat de erfgoedpremie volgens de bijzondere procedure betreft, een nieuw artikel 11.2.27 in dat luidt:

"De Vlaamse Regering kan beslissen om de toepassing van de aanvraagprocedure in deze onderafdeling te schorsen omdat de beschikbare kredieten op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap onvoldoende zijn om nieuwe premies volgens de bijzondere procedure toe te kennen binnen een redelijke termijn. De schorsing is van onbepaalde duur en geldt totdat de Vlaamse Regering de schorsing opheft. Tijdens de periode van schorsing kunnen geen nieuwe premies volgens de bijzondere procedure worden aangevraagd. Ontvankelijke premieaanvragen die ingediend zijn vóór de schorsingsperiode, worden behandeld volgens de regels in deze afdeling."

Hetzelfde besluit van 16 oktober 2020 voert bij artikel 4 een gelijkaardige regeling in voor de meerjarenpremieovereenkomsten door een tweede lid toe te voegen aan artikel 11.4.1 van het Onroerenderfgoedbesluit.

De artikelen 29 en 56 van voorliggend ontwerp vervangen respectievelijk artikel 11.2.27 en artikel 11.4.1 door bepalingen met een andere draagwijdte.

De gemachtigde werd om nadere toelichting gevraagd over de verhouding tussen het besluit van 16 oktober 2020 en het voorliggende besluit. Hij verklaarde:

“Bij de definitieve goedkeuring van het besluit van 16 oktober 2020 heeft de Vlaamse Regering ook beslist om de schorsing te laten ingaan op 10 december 2020. Vanaf dan kunnen er geen erfgoedpremies volgens de huidige bijzondere procedure of meerjarenpremieovereenkomsten meer worden aangevraagd. (...) De beslissing van de Vlaamse Regering om tot de effectieve schorsing over te gaan is volgens ons een niet-reglementaire beslissing en moet dus niet voor advies aan de Raad van State voorgelegd te worden.

De schorsing(sregeling) wordt echter zonder voorwerp zodra het nu voorliggende aanpassingsbesluit definitief wordt goedgekeurd. Vanaf dan kunnen er opnieuw erfgoedpremies worden aangevraagd, maar dan wel afhankelijk van het al dan niet instellen van oproepen. De schorsingsbeslissing moest vooral dienen om bij het desgevallend langer uitblijven van een definitieve beslissing over de nieuwe oproepenregeling toch ademruimte te creëren om de wachtlijst te kunnen afbouwen (wat onmogelijk bleek door de bestaande en goed toegepaste voorafnameregeling). (...)”

In de eerste plaats moet worden opgemerkt dat de niet-voorgelegde beslissing van de Vlaamse Regering van 16 oktober 2020 om effectief gebruik te maken van de schorsingsmogelijkheid waarin de artikelen 11.2.27 en 11.4.1, zoals ingevoegd of gewijzigd bij de artikelen 3 en 4 van het besluit van de Vlaamse Regering van 16 oktober 2020 ‘tot wijziging van de aanvraagprocedures in het Onroerenderfgoedbesluit voor erfgoedpremies bijzondere procedure en voor meerjarenpremieovereenkomsten’, voorzien en aldus per 10 december 2020 de toepassing van de aanvraagprocedure te schorsen, een dwingend voorschrift is dat de algemeenheid van de rechtsonderhorigen of van één of meer categorieën van rechtsonderhorigen betreft. Het is dan ook een reglementaire tekst in de zin van artikel 3, § 1, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, die aan de afdeling Wetgeving had dienen te worden voorgelegd. Voorts dient deze beslissing overeenkomstig artikel 190 van de Grondwet te worden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad, wat, zoals de gemachtigde beaamde, niet is gebeurd, om tegenwerpbaar te zijn.

De conclusie is dan ook dat, in zoverre het besluit van de Vlaamse Regering tot effectieve schorsing van de aanvraagprocedure met toepassing van de artikelen 11.2.27 en 11.4.1 van het Onroerenderfgoedbesluit niet wordt bekendgemaakt vooraleer het voorliggend ontwerp in werking treedt, de mogelijkheid blijft bestaan om aanvragen in te dienen voor de bijzondere procedure of de meerjarenpremieovereenkomsten. Hierbij dient dan ook artikel 70 van het voorliggend ontwerp te worden betrokken, dat bepaalt dat ontvankelijke premieaanvragen ingediend voor de datum van inwerkingtreding van het te nemen besluit, worden behandeld overeenkomstig de regels die golden voorafgaand aan die datum.

Reactie:

In voorliggend ontwerp wordt een bijkomende overgangsbepaling ingevoegd om tegemoet te komen aan de opmerkingen van de Raad van State over de beslissing Vlaamse Regering van 16 oktober 2020 op basis van artikelen 3 en 4 van het besluit van de Vlaamse Regering van 16 oktober 2020 ‘tot wijziging van de aanvraagprocedures in het Onroerenderfgoedbesluit voor erfgoedpremies bijzondere procedure en voor meerjarenpremieovereenkomsten’. Daardoor wordt de voormelde beslissing van 16 oktober 2020 bevestigd en opgenomen als een zelfstandige bepaling in een reglementair besluit van de Vlaamse Regering.

Een aanpassing van de reeds voorziene overgangsbepaling (artikel 71) in voorliggend ontwerp is niet aan de orde.

- (6.) Het blijkt niet de bedoeling van de steller van het ontwerp om bepaalde nieuwe regels onmiddellijk toe te passen. Zo wordt in het verslag aan de Vlaamse Regering nopens de procedure via oproep opgemerkt:

“Het jureren houdt een competitie-element in, maar dat competitie-aspect zal pas op termijn ten volle kunnen gelden, aangezien het wel de bedoeling is om nu prioriteit te geven aan het afbouwen van de bestaande wachtlijst, en het budget beschikbaar voor oproepen afhankelijk te maken van de ruimte die daarbuiten bestaat. Er zullen in eerste orde dus weinig en dan nog zeer beperkte oproepen worden georganiseerd.”

Het rechtszekerheidsbeginsel omvat de vereiste van voorzienbaarheid en toegankelijkheid van het recht waardoor het voor de rechtzoekende in redelijke mate mogelijk moet zijn de gevolgen van een bepaalde handeling te voorzien. Het verdient dan ook aanbeveling om duidelijkheid te verschaffen over de timing van de toepassing in de praktijk van het in het ontwerp opgenomen nieuw regelgevend kader. In elk geval kan de door de gemachtigde aangekondigde voorgenomen implementatie niet inhouden dat de Vlaamse Regering de van toepassing zijnde decretale regeling zou uithollen of schorsen.

Reactie:

Het is uiteraard de bedoeling om het oproepensysteem daadwerkelijk toe te passen. Erfgoedpremies spelen immers in op een reële behoefte. Het oproepensysteem moet vooral toelaten dat de vraag kan worden gekanaliseerd en dat premies binnen een duidelijk tijdsperspectief worden toegekend. Om premienemers toe te laten hun projecten te plannen, zal de Vlaamse regering per Regeerperiode bepalen welke oproepen worden voorzien, en deze uitzetten op een kalender. Die zal ook formeel bekend gemaakt worden. Het oproepensysteem zal trouwens gepaard gaan met uitvoerige communicatie. Ook voor de rest van deze Regeerperiode zal deze oefening gebeuren. Kort na de inwerkingtreding van het huidige aanpassingsbesluit, zal worden gecommuniceerd over de thema's die nog deze Regeerperiode aan bod zullen komen.

- (7.) In een groot aantal bepalingen van het ontwerp wordt het begrip “digitaal platform” gehanteerd. Het voornemen is dat naast de mogelijkheid van een schriftelijke procedure het agentschap via dit digitale platform kennisgevingen richt aan aanvragers van premies of dat de aanvragers hiermee communiceren met het agentschap.

Hierover merkte de gemachtigde op:

“De Vlaamse regering heeft op basis van de artikel 6.4.4, §1, artikel 10.2.1, tweede lid en artikel 10.2.2, tweede lid, de delegatie om de nadere regels te bepalen voor de verschillende aanvraagprocedures. Dit omvat dus ook de bepalingen over hoe en waar een aanvraag praktisch moet ingediend worden. In het kader van digitalisering wordt aan de burger de alternatieve mogelijkheid geboden om verschillende aanvragen in te dienen via een digitaal loket <https://www.onroerendergoed.be/e-loket>.”

Het Onroerendergoeddecreet, het Onroerendergoedbesluit of het voorliggend ontwerp bevatten geen definitie van het begrip digitaal platform.

Gelet op het grote belang ervan, onder meer voor de kennisgevingen op grond van het Onroerendergoedbesluit inzake bijvoorbeeld de ontvangst van kennisgevingen vanuit de overheid die het beginpunt kunnen vormen van een beroepstermijn, dient te worden voorzien in een definitie van het voormeld begrip en verdient het aanbeveling een nieuw artikel in te voegen inzake de praktische uitwerking van dit platform.

Reactie:

In het ontwerp van besluit wordt telkens verwezen naar ‘het digitale platform dat het agentschap daarvoor beschikbaar stelt’. Die beschrijving is voldoende duidelijk zodat geen aparte definitie hiervoor nodig is.

Het op de hoogte stellen via het digitale platform kan zoals vermeld in artikel 2281 van het Burgerlijk Wetboek beschouwd worden als een schriftelijke kennisgeving. Meerbepaald als een 'telecommunicatiemiddel dat resulteert in een schriftelijk stuk aan de zijde van de geadresseerde'. Qua data van ontvangst worden dan ook de gemeenrechtelijke regels toegepast.

Onderzoek van de tekst:

- (8, inzake het opschrift) Aangezien het ontwerp niet enkel betrekking heeft op de aanvraagprocedures voor erfgoedpremies en meerjarenpremieovereenkomsten maar het ook bepalingen bevat onder meer inzake de toelating voor handelingen aan of in beschermde goederen en inzake beheersovereenkomsten en onderzoekspremies, geeft het opschrift de strekking ervan onzorgvuldig weer. Dat dient te worden verholpen.

Reactie:

In antwoord op deze opmerking is de titel van het ontwerp aangepast naar "Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 wat betreft de aanvraagprocedures voor toelatingen, beheersovereenkomsten, erfgoedpremies, onderzoekspremies en meerjarenpremieovereenkomsten".

- (9, inzake de aanhef) De rubriek 'Rechtsgronden' in de aanhef dient te worden aangepast aan hetgeen hiervoor over de rechtsgrond voor het ontworpen besluit is opgemerkt.

Reactie:

Het ontwerp is aangepast conform deze opmerking.

- (10, inzake artikelen 3, 23, 36 en 52) Op grond van de ontworpen bepalingen bij de artikelen 3, 23, 36 en 52 van het ontwerp worden diverse soorten toelatingen en aanvragen geacht te zijn geweigerd indien de aanvrager nalaat om binnen een bepaalde termijn ontbrekende gegevens of documenten bij te voegen.

Aldus wordt meermaals een beroep gedaan op het procedé van de stilzwijgende beslissing.

De Raad van State, afdeling Wetgeving, heeft reeds herhaaldelijk opgemerkt dat aan stilzwijgende besluitvorming een aantal nadelen zijn verbonden, inzonderheid wanneer, zoals hier het geval is, de stilzwijgende beslissing in het nadeel van de betrokkene is.

Zo is een dergelijk procedé in de eerste plaats niet bevorderlijk voor de rechtszekerheid, al was het maar omdat een schriftelijke beslissing ontbreekt, wat tot bewijsproblemen aanleiding kan geven, en de stilzwijgende beslissing in beginsel niet op dezelfde wijze zal worden meegedeeld of bekendgemaakt als uitdrukkelijk genomen beslissingen, met alle gevolgen van dien voor de kenbaarheid en de aanvechtbaarheid van dergelijke stilzwijgende beslissingen. Meer bepaald houdt het procedé van de stilzwijgende beslissing hierdoor ook grotere risico's in voor een schending van de belangen van derden die op een impliciete, doch daarom niet minder verstrekkende wijze, in het gedrang kunnen komen. In de tweede plaats kan het procedé van de stilzwijgende beslissing in strijd komen met het algemeen belang, in zoverre een dergelijk procedé tot gevolg kan hebben dat impliciet beslissingen worden genomen zonder dat daarmee een zorgvuldige voorbereiding en afweging van alle betrokken belangen gepaard gaat. Ten slotte zijn die beslissingen uiteraard niet formeel gemotiveerd, wat de wettigheidscontrole erop kan bemoeilijken.

Het is dan ook aanbevolen om de voormelde artikelen van het ontwerp op dit punt te herwerken.

Reactie:

In de praktijk brengt het agentschap de aanvrager steeds op de hoogte van stilzwijgende beslissingen. In de betrokken artikelen zal die praktijk expliciet verankerd worden om tegemoet te komen aan de opmerkingen van de Raad van State.

- (11, inzake artikel 6) Beheersovereenkomsten hebben een verbintenis als voorwerp om gedurende een bepaalde termijn een of meer beheerspakketten uit te voeren tegen betaling van een vooraf bepaalde vergoeding (artikel 10.2.1 van het Onroerendergoedbesluit).

Door middel van artikel 6 van het ontwerp, dat artikel 10.2.2 van het Onroerendergoedbesluit wijzigt, wordt de maximale duurtijd van een beheersovereenkomst, die momenteel is bepaald op vijf jaar (met mogelijkheid tot verlenging indien dit is verantwoord in het licht van de beheersdoelstelling), aangepast. Door de toevoeging van het woord “minstens” in artikel 10.2.2 wordt ook het sluiten van beheersovereenkomsten van zeer lange duur mogelijk.

Er dient te worden voor gewaakt dat de rechten van andere geïnteresseerde partijen niet op onevenredige wijze worden aangetast. Dat zou het geval kunnen zijn indien niet met een zekere regelmaat zou worden herbekeken of andere belangstellenden in aanmerking komen om beheerspakketten uit te voeren tegen vergoeding.

Om in overeenstemming te zijn met het grondwettelijk gewaarborgde gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel dienen de beheersovereenkomsten dan ook in de tijd te worden beperkt tot een redelijke termijn. In het licht hiervan wordt ter overweging gegeven om in elk geval een (eventueel langere) maximumduur vast te stellen in het ontworpen artikel 10.2.2.

Reactie:

In antwoord op deze opmerking is in het ontwerp een minimumtermijn van 5 en een maximumtermijn van 10 jaar ingeschreven.

- (12, inzake artikelen 7 en 13) Artikel 7 van het ontwerp vervangt artikel 10.2.4 van het Onroerendergoedbesluit. In het kader van beheersovereenkomsten wordt een wijziging doorgevoerd van de cumulatierregels voor een beheersvergoeding. Daarbij is voorzien in een uitgebreide lijst van specifieke premies, fiscale voordelen en vergoedingen waarmee het verboden is de beheersvergoeding te cumuleren. Ook in artikel 13 van het ontwerp, dat een nieuw artikel 11.1.2 in het Onroerendergoedbesluit invoegt, is voorzien in een soortgelijke lijst waarmee het verboden is een erfgoedpremie of onderzoekspremie te cumuleren.

Het ontworpen artikel 10.2.4, tweede lid, 8°, legt een cumulverbod op voor “elke andere vorm van vergoeding dan de premies en fiscale voordelen vermeld in punt 1° tot en met 7°, die toegekend worden voor dezelfde of een soortgelijke prestatie”. Het is onduidelijk waarom een gelijkaardige bepaling ontbreekt bij het ontworpen artikel 11.1.2.

Op te merken valt voorts dat het evenzeer onduidelijk is waarom in het ontworpen artikel 10.2.4 generiek wordt verwezen naar “erfgoedpremie” terwijl in het ontworpen artikel 11.1.2 de verschillende erfgoedpremies specifiek worden opgesomd.

Reactie:

De passage “elke andere vorm van vergoeding dan de premies en fiscale voordelen vermeld in punt 1° tot en met 7°, die toegekend worden voor dezelfde of een soortgelijke prestatie” wordt niet hernomen in artikel 11.1.2 omwille van de volgende reden: in tegenstelling tot bij

beheersovereenkomsten, is het niet uitgesloten dat voor werken of diensten ook financiering gebeurt door andere overheidsbijdragen, op voorwaarde dat de gezamenlijke overheidsbijdragen niet meer dan 100% bedragen (zie artikel 11.1.2, eerste lid). De voormelde passage invoegen in artikel 11.1.2 zou dit onmogelijk maken.

In artikel 10.2.4 wordt generiek verwezen naar erfgoedpremie omdat het in dat artikel gaat om het cumulverbod tussen een beheersovereenkomst en andere premies, fiscale voordelen en vergoedingen. Daar kan dus generiek verwezen worden naar de overkoepelende term erfgoedpremies. In artikel 11.1.2 daarentegen gaat het om het cumulverbod tussen een premie en andere premies en fiscale voordelen. Omdat er ook geen cumul mogelijk is tussen de verschillende types erfgoedpremies, worden ze daarom ook apart vermeld.

- (13, inzake artikel 10) Het verdient aanbeveling om in de tekst van het ontworpen artikel 10.2.13 (artikel 10 van het ontwerp) te verduidelijken of het advies van het agentschap al dan niet bindend is.

Reactie:

Naar aanleiding van deze opmerking is de betreffende passage in het ontwerp aangepast, zodat de draagwijdte van het advies van het agentschap duidelijker is.

- (14, inzake artikel 16) Met artikel 16 van het ontwerp machtigt de Vlaamse Regering zichzelf in het ontworpen artikel 11.2.7, tweede lid, om in het kader van de standaardprocedure het maximale bedrag van de aanvaarde kostenraming, dat op grond van het ontworpen artikel 11.2.7, eerste lid, maximaal 250.000 euro bedraagt, te verlagen tot 50.000 euro.

Daargelaten de vaststelling dat de Vlaamse Regering zichzelf niet hoeft te machtigen, valt het ter wille van de rechtszekerheid aan te bevelen dat een eventuele verlaging van het maximale bedrag van de aanvaarde kostenraming of een latere wijziging ervan, in het Onroerenderfgoedbesluit zelf wordt opgenomen en niet in een afzonderlijk besluit.

Reactie:

De enige bedoeling van de mogelijkheid om het maximaal aanvaardbare bedrag van de kostenraming te verlagen, is snel maatregelen te kunnen treffen als de vraag naar erfgoedpremies volgens de standaardprocedure de mogelijkheden van de Vlaamse begroting dreigt te overstijgen. De beslissing zal enkel worden overwogen als de noodzaak blijkt uit de instroom aan aanvragen, maar moet dan ook zo snel mogelijk kunnen worden genomen. Dit vergt een vlotte en flexibele procedure, zowel om de drempel te verlagen als om die naderhand weer te verhogen. Een verdergaande verankering in het BVR is daarom uitgesloten. Ter wille van de efficiëntie is het trouwens aangewezen om de drempelaanpassingen te delegeren naar de Vlaamse minister, bevoegd voor het onroerend erfgoed. Een procedure via de Vlaamse Regering neemt meer tijd in beslag, en ter wille van de budgettaire efficiëntie wordt de beslissing best zo snel mogelijk genomen. Overigens is het in de context van oproepen ook de minister die bepaalt welke kostenramingen in aanmerking worden genomen, op basis van een gelijkaardige overweging. Gelet op het gewicht, wordt de ministeriële beslissing echter wel steeds voorafgaand formeel aan de Vlaamse Regering meegedeeld.

- (15, inzake artikel 18) Artikel 18 van het ontwerp strekt tot de vervanging van artikel 11.2.14 van het Onroerenderfgoedbesluit.

In het ontworpen artikel 11.2.14, eerste lid, wordt bepaald dat in hetzelfde kalenderjaar voor hetzelfde beschermde goed, hetzelfde erfgoedlandschap, of een deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt, hoogstens één erfgoedpremie kan worden aangevraagd volgens

de standaardprocedure op voorwaarde dat het totaalbedrag van de aanvaarde kostenramingen waarvoor een premie wordt aangevraagd in een periode van vijf opeenvolgende jaren niet meer dan 500.000 euro is.

In het ontworpen artikel 11.2.14, tweede lid, wordt voorzien in de mogelijkheid om in hetzelfde kalenderjaar in aanmerking te komen voor twee erfgoedpremies volgens de standaardprocedure, mits het respecteren van dezelfde totaalgrens van 500.000 euro, “voor werken of diensten aan het exterieur aan hetzelfde beschermde cultuurhistorisch landschap, hetzelfde erfgoedlandschap, of een deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt”.

De gemachtigde die werd bevestigd over het verschil in toepassingsgebied tussen het eerste en tweede lid, verklaarde:

“Het tweede lid is een versoepeling op de regel in het eerste lid omwille van de specifieke aard van een cultuurhistorisch landschap. In het eerste lid is het uitgangspunt dat voor het beschermde goed of erfgoedlandschap slechts één premie kan aangevraagd worden (ongeacht het aantal potentiële eigenaars/premienemers). In het tweede lid wordt die regel genuanceerd voor cultuurhistorische landschappen waarbinnen er vaak veel eigenaars en potentiële premienemers zijn die in samenloop kunnen komen, waarbij de regels van één premie per jaar, per beschermd cultuurhistorisch landschap niet werkbaar is. Omdat de werken in cultuurhistorische landschappen voornamelijk kleinere en minder kostelijke onderhoudswerken inhouden (bv. snoeiwerken), wordt bovendien de mogelijkheid geboden om twee erfgoedpremies gespreid binnen het jaar aan te vragen. Dit alles blijft, net zoals in het eerste lid, wel binnen hetzelfde algemene limiet van 500.000 euro op vijf jaar voor het gehele beschermde cultuurhistorische landschap.”

De Raad van State beschikt niet over de nodige feitelijke kennis om de deugdelijkheid van de voormelde verantwoording in het licht van het gelijkheidsbeginsel na te gaan. In elk geval moet worden vastgesteld dat de gegeven verantwoording voor een gunstigere behandeling van “het exterieur” slechts geldt voor hetzelfde cultuurhistorische landschap en niet voor hetzelfde erfgoedlandschap dat nochtans eveneens wordt vermeld in het ontworpen artikel 11.2.14, tweede lid.

Reactie:

De verantwoording voor de versoepeling voor erfgoedlandschappen in het tweede lid is dezelfde als voor beschermde cultuurhistorische landschappen. Het type werkzaamheden en de context van veel potentiële eigenaars en premienemers zijn gelijklopend.

- (16, inzake artikelen 21 en 33) De artikelen 21 en 33 strekken tot de vervanging van respectievelijk artikel 11.2.18 en artikel 11.2.28 van het Onroerenderfgoedbesluit. De ontworpen artikelen omvatten een lijst met mogelijke elementen van het premiedossier en een machtiging aan de Vlaamse minister bevoegd voor het onroerend erfgoed (hierna: de minister), tot het bepalen van “de nadere regels voor de inhoud (...) van het premiedossier”. Op te merken valt dat een onvolledig premiedossier kan leiden tot de weigering van de aanvraag.

Een machtiging aan een minister kan enkel betrekking hebben op bijkomstige of detailmatige aangelegenheden. De delegaties aan de minister in de artikelen 21 en 33 van het ontwerp kunnen slechts worden aanvaard indien in de ontworpen bepalingen dit aldus wordt verduidelijkt.

Reactie:

Akkoord.

- (17, inzake artikelen 22, 35, 51 en 64) De artikelen 22, 35, 51 en 64 van het ontwerp vervangen respectievelijk artikel 11.2.19 (inzake de erfgoedpremie volgens de standaardprocedure), artikel 11.2.29 (inzake de erfgoedpremie volgens de procedure via oproep), artikel 11.3.9 (inzake de onderzoekspremie) en artikel 11.4.9 (inzake de meerjarenpremieovereenkomst) van het Onroerenderfgoedbesluit en strekken ertoe een regeling uit te werken voor het gezamenlijk indienen van een aanvraag voor de premie en van een aanvraag tot toelating voor handelingen aan of in beschermde goederen zoals voorzien in artikel 6.3.5, eerste lid, van het Onroerenderfgoedbesluit. In het tweede lid van de ontworpen artikelen wordt bepaald dat de behandelingstermijn van het agentschap voor de aanvraag tot toelating, wordt “verlengd” en aldus afgestemd op de aanvraag tot toekenning van de premie.

Aangezien de ontworpen regelingen een afwijking vormen van de in artikel 6.3.5, eerste lid, van het Onroerenderfgoedbesluit voorziene termijn van dertig dagen voor de behandeling van een aanvraag tot toelating, dienen de kwestieuze leden van de ontworpen artikelen te worden geredigeerd als volgt:

“In afwijking van artikel 6.3.5, eerste lid, (...).”

Reactie:

Het ontwerp is aangepast conform deze opmerking.

- (18, inzake artikel 23) Artikel 23 van het ontwerp vervangt artikel 11.2.20 van het Onroerenderfgoedbesluit. In het ontworpen artikel 11.2.20 wordt bepaald dat de minister na inhoudelijk akkoord van het agentschap een beslissing over het premiedossier (ingediend volgens de standaardprocedure) neemt en dat het agentschap delegatie heeft om te beslissen over premies tot 50.000 euro. Voorts is bepaald dat als het premiedossier niet in aanmerking komt voor een erfgoedpremie volgens de standaardprocedure of als de waarborgen voor een vakkundige uitvoering onvoldoende worden geacht, het agentschap de aanvraag weigert.

De gemachtigde werd bevestigd over de draagwijdte van de ontworpen bepaling. Hij lichtte ze als volgt toe:

“Een dossier komt niet in aanmerking als het ingediende dossier niet voldoet aan de wettelijke voorwaarden voor een erfgoedpremie (artikel 11.1.1, 11.2.1, 11.2.2, 11.2.3 en 11.2.18 Onroerenderfgoeddecreet en 10.4.1 en 10.4.2 Onroerenderfgoeddecreet) of als de waarborgen voor een vakkundige uitvoering onvoldoende worden geacht. Het ontworpen artikel 23 wijzigt op het vlak van weigeringsgronden niets ten opzichte van het huidige artikel. Waar het aftoetsen aan de formele wettelijke voorwaarden voor een premie een meer ‘ontvankelijkheidstoets’ inhoudt, is de beoordeling van de vakkundige uitvoering uiteraard meer inhoudelijk. De vakkundige uitvoering zal moeten blijken uit de verschillende stukken en informatie die de premienemer aanreikt in zijn premiedossier.”

Het verdient aanbeveling om de tekst van het ontworpen artikel 11.2.20 nader te verduidelijken in het licht van de toelichting van de gemachtigde.

Het is voorts aangewezen om te verduidelijken wie beslist over de weigering van een premie, aangezien de bevoegdheidsverdeling tussen de minister en het agentschap enkel voor een positieve beslissing lijkt te gelden. De delegatieregeling aan het agentschap om dergelijke individuele beslissingen te nemen dient immers duidelijk de grenzen van deze bevoegdheidsopdracht aan te geven.

Reactie:

Het ontworpen artikel 11.2.20 is ter verduidelijking geherformuleerd.

- (19, inzake artikel 24) Artikel 24 van het ontwerp vervangt artikel 11.2.21 van het Onroerendergoedbesluit. In het eerste lid van het ontworpen artikel wordt bepaald dat de premienemer in de standaardprocedure op straffe van verval van de premie met de werken start binnen het jaar na de beslissing over de toekenning ervan. In uitzonderlijke omstandigheden en na toestemming van het agentschap kan die termijn eenmalig worden verlengd met maximaal één jaar.

Aangezien kan worden aangenomen dat een groot deel van de aanvragers gebonden zijn door de reglementering inzake overheidsopdrachten en, zoals de gemachtigde beaamde, zich in het geval van complexe overheidsopdrachtenprocedures een verlenging kan opdringen, verdient het aanbeveling om de zinsnede “In uitzonderlijke omstandigheden en” weg te laten uit het ontworpen artikel 11.2.21, eerste lid.

Reactie:

Verlenging is de uitzondering op de regel. Daarom moet ze met uitzonderlijke omstandigheden gemotiveerd worden. Verlenging is voorbehouden aan vertragingen omwille van externe overmachtssituaties, waaronder een zeer lange aanbestedingsprocedure ook kan vallen.

- (20, inzake artikel 29) Artikel 29 strekt tot de vervanging van artikel 11.2.27 van het Onroerendergoedbesluit. In het tweede lid van het ontworpen artikel, dat betrekking heeft op de procedure tot toekenning van een erfgoedpremie via oproep, wordt bepaald dat “[e]nkel onroerend erfgoed dat in zijn totaliteit beschermd is (...) hiervoor in aanmerking [komt.]” en dat “[d]eelnemers aan een oproep (...) zich [engageren] om op het vlak van duurzaamheid state of the art te werken”.

De vereiste inzake duurzaamheid is reeds vermeld bij de beoordelingscriteria in het ontworpen artikel 11.2.27/4 (artikel 31 van het ontwerp) en vormt dus een redundante bepaling die mag worden weggelaten.

De gemachtigde gaf voorts de volgende toelichting over de draagwijdte van de vereiste dat het onroerend erfgoed in zijn totaliteit dient te zijn beschermd:

“[D]eze zinsnede is een explicitering van het vanzelfsprekende uitgangspunt dat de premie in principe enkel voor beschermd erfgoed kan worden gebruikt. Afhankelijk van de oproep kan daarbij een specifieke focus worden bepaald.”

Aangezien het aldus niet de bedoeling lijkt te zijn om door middel van deze zin de categorie van onroerend erfgoed waarvan slechts een deel beschermd is uit te sluiten, dient omwille van de duidelijkheid de zin te worden weggelaten uit het ontwerp.

Reactie:

In antwoord op deze opmerkingen is de ‘redundante bepaling’ inzake duurzaamheid uit het ontwerp geschrapt.

- (21, inzake artikelen 29, 31, 58 en 61) In het kader van de procedure via oproep vervangt artikel 29 van het ontwerp artikel 11.2.27 van het Onroerendergoedbesluit en voegt artikel 31 er onder meer een nieuw artikel 11.2.27/4 in. Wat de meerjarenpremieovereenkomsten betreft, strekt artikel 58 van het ontwerp tot de invoeging van een nieuw artikel 11.4.2/1 in het Onroerendergoedbesluit en artikel 61 tot de vervanging van artikel 11.4.4 van hetzelfde besluit.

In de ontworpen artikelen wordt de rol van de jury binnen deze procedures behandeld.

De gemachtigde verduidelijkt dat, wanneer in het ontwerp wordt verwezen naar het advies van de jury, dit niet bindend is voor de Vlaamse Regering. Aangezien het om een essentieel element van de ontworpen procedures gaat, verdient het aanbeveling om dit in de ontworpen bepalingen te verduidelijken.

Reactie:

In artikel 11.2.27/5, vijfde lid, en artikel 11.4.4 blijkt uit de bewoording voldoende duidelijk dat het niet anders kan gaan dan om een niet-bindend advies. De minister (respectievelijk de Vlaamse Regering) heeft namelijk de beoordelingsvrijheid om op basis van het juryadvies een beslissing te nemen.

- (22.1, inzake artikel 31) Artikel 31 van het ontwerp strekt, in het kader van de procedure via oproep, tot de invoeging van onder meer een nieuw artikel 11.2.27/2 in het Onroerendergoedbesluit. In dit ontworpen artikel, tweede lid, worden de elementen die in de oproep moeten worden vermeld, opgesomd, waaronder, onder 2°, “het totaalbudget en in voorkomend geval, afwijkende premiepercentages”.

In antwoord op de vraag wat de draagwijdte is van de mogelijkheid om bij de oproep “afwijkende premiepercentages” te bepalen, verklaarde de gemachtigde:

“Het bijstellen van de premiepercentages in de oproepen is niet de norm, maar kan gebeuren in functie van de noden van het erfgoed dat binnen het thema van een oproep valt of in functie van een optimale aanwending van het beschikbare budget. De vastgelegde premiepercentages uit het Onroerendergoedbesluit (artikelen 11.2.9, 11.2.10 en 11.2.12) blijven echter het uitgangspunt, ook bij de oproepen, en zeker in de beginfase.”

Hierbij moet in de eerste plaats worden opgemerkt dat de minister de premiepercentages zoals opgenomen in het Onroerendergoedbesluit dient te eerbiedigen. Voorts dient hij in elk geval het gelijkheidsbeginsel in acht te nemen en ter zake een beleidslijn aan te houden die het best in de bekendgemaakte oproepen zelf tot uiting komt.

- (22.2, inzake artikel 31) In het ontworpen artikel 11.2.27/5 dat bij artikel 31 van het ontwerp in het Onroerendergoedbesluit wordt ingevoegd, is niet voorzien in de mogelijkheid om bij de procedure van de erfgoedpremie via oproep na het indienen van een aanvraag in de preselectiefase aanvullende documenten te bezorgen. Deze mogelijkheid is wel voorzien in de tweede fase van deze procedure (zie het ontworpen artikel 11.2.30 ingevoegd bij artikel 36 van het ontwerp) en bij de standaardprocedure (zie het ontworpen artikel 11.2.20 ingevoegd bij artikel 23 van het ontwerp).

De gemachtigde die hierover werd bevraagd, verklaarde:

“Omwille van het competitieaspect en de vaste indieningsdatum voor alle preselectiedossiers is dit niet voorzien. Zo krijgen alle deelnemers exact evenveel indieningstijd en kan het agentschap alle ingediende dossiers tegelijk beoordelen op de deelnemingsvoorwaarden. Eens de uiterste indieningsdatum verstreken is, kunnen deelnemers hun dossier dus niet meer aanvullen.”

- (23, inzake artikel 36) Zoals de gemachtigde beaamde, dient in het bij artikel 36 van het ontwerp ontworpen artikel 11.2.30 een bepaling te worden toegevoegd met betrekking tot de kennisgeving van de beslissing tot weigering van de premie op andere gronden dan het ontbreken van volledige gegevens.

Reactie:

In functie van deze opmerking is een nieuw lid toegevoegd aan het ontworpen artikel 11.2.30.

- (24, inzake artikelen 36 en 37) In het ontworpen artikel 11.2.30, eerste lid, (artikel 36 van het ontwerp) wordt bepaald dat het agentschap het premiedossier, ingediend in het kader van de procedure via oproep, onderzoekt en een beslissing neemt binnen een termijn van 120 dagen ingaande op de dag na de uiterste indieningsdatum vermeld in de oproep.

In het ontworpen artikel 11.2.31 (artikel 37 van het ontwerp) wordt bepaald dat de minister de erfgoedpremie kan toekennen als het agentschap zich inhoudelijk akkoord verklaart met het ingediende dossier.

De gemachtigde gaf hierover de volgende toelichting:

“(…) de definitieve indiening: gepreselecteerde kandidaten kunnen het eigenlijke premiedossier voor een bepaalde datum indienen. Het dossier wordt dan afgehandeld zoals premiedossiers vandaag. Het gaat dus om een technische/inhoudelijke beoordeling door het agentschap van de geplande werkzaamheden”.

De ontworpen bepalingen moeten beter op elkaar worden afgestemd. Het dient duidelijker tot uiting te worden gebracht dat het de minister is die over de toekenning van de premie beslist op advies van het agentschap en dat de termijn van 120 dagen evenzeer geldt voor de beslissing van de minister.

Reactie:

Conform deze opmerking zijn de ontworpen artikelen 11.2.30 en 11.2.31 verduidelijkt en op elkaar afgestemd.

- (25, inzake artikelen 42 en 43) De volgorde van de artikelen 42 en 43 van het ontwerp dient te worden omgekeerd.

Reactie:

Het ontwerp is aangepast conform deze opmerking.

- (26, inzake artikel 47) Artikel 47 strekt tot de vervanging van artikel 11.2.41 van het Onroerenderfgoedbesluit.

In het ontworpen artikel 11.2.41, eerste lid, 1°, is het aan te bevelen de tweede zin, na een redactioneel nazicht, als een apart artikel in het ontwerp op te nemen.

Reactie:

Deze aanbeveling wordt niet gevolgd.

- (27, inzake artikel 57) De inleidende zin van het ontworpen artikel 11.4.2, eerste lid, (artikel 57 van het ontwerp) redigere men als volgt:

“Om in aanmerking te komen voor een meerjarenpremieovereenkomst moet het aanvraagdossier voldoen aan de volgende deelnemingsvoorwaarden:”.

Reactie:

Het ontwerp is aangepast conform deze opmerking.

- (28, inzake artikel 65) Aan het einde van de zinsnede “schriftelijk of via het daarvoor voorziene digitale platform een verzoek” dient het woord “in” te worden toegevoegd.

Reactie:

Het ontwerp is aangepast conform deze opmerking.

4 ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1 en 13

Artikel 1 regelt de aanpassing van twee van de definities onder artikel 2 van het besluit:

- De aanpassing van de definitie van ‘beheersdienst’ staat in functie van het verruimen van het toepassingsgebied voor subsidies op basis van beheersovereenkomsten (zie de desbetreffende artikels);
- In de huidige definitie van ‘toekenning’ wordt de verwijzing naar ‘bijzondere procedure’ vervangen door een verwijzing naar de procedure ‘via oproep’, die de ‘bijzondere procedure’ middels deze besluitsaanpassing vervangt;
- De verwijzingen naar ‘beheersmaatregelen, werkzaamheden en diensten’, die onbedoeld in verschillende varianten en combinaties doorheen het besluit worden gebruikt, worden consequent vervangen door de woorden ‘werken of diensten’. Dit is een technische aanpassing, zonder impact op het toepassingsgebied, die ook elders in het aanpassingsbesluit aan bod komt, onder meer in artikel 13.

Artikel 2

Dit artikel regelt de aanpassing van art. 6.3.2. van het besluit, waarin de samenstelling wordt bepaald van een toelatingsaanvraag voor handelingen aan of in beschermde goederen.

Handelingen aan of in beschermde goederen zijn op verschillende momenten voorwerp van een administratieve interactie. De aanvrager wordt geacht zijn intenties kenbaar te maken, zodat ze formeel kunnen worden beoordeeld. Bepaalde handelingen moeten formeel worden toegelaten, en ook het bekomen van premies is gekoppeld aan een goedkeuringsprocedure. Van de bijsturing van de regelgeving wordt gebruik gemaakt om de bijhorende dossiersamenstelling te vereenvoudigen en te stroomlijnen. Aanvraagdossiers voor het toelaten van handelingen aan beschermd onroerend erfgoed, voor erfgoedpremies volgens de standaardprocedure en voor premies in het kader van een oproep zullen identieke basiscomponenten omvatten.

Het aanvraagdossier voor het toelaten van handelingen vertegenwoordigt in feite de minimumsamenstelling, die voor premiedossiers moet worden aangevuld met enkele bijkomende stukken (aangezien het betoelagen vanzelfsprekend een aantal sterkere garanties vergt). In essentie moet, uitgaande van de staat van het erfgoed, steeds duidelijk worden gemaakt welke handelingen gepland zijn, en gemotiveerd worden waarom. Er kan daarbij sprake zijn van interactie met een beheersplan.

De omschrijving van de verwachte dossiersamenstelling is aangepast, waarbij de focus minder ligt op het formele, maar meer op het inhoudelijke. Niet het aanleveren van stukken is belangrijk, wel het omschrijven en duiden van ingrepen. De dossiersamenstelling komt in die zin tegemoet aan de

duidelijke vraag naar administratieve vereenvoudiging. Een belangrijke aanpassing is ook dat aanvragen systematisch via een gestandaardiseerd aanvraagformulier kunnen verlopen, en dat het indienen ervan en de bekendmaking van de beslissing ook volledig digitaal kan.

De aangereikte argumentatie en de daartoe gebruikte media moeten te allen tijde in verhouding staan tot het gewicht van de ingreep. Het detailniveau van de ingediende dossiers kan dus variëren naargelang de situatie. Zo is er ook een wezenlijk verschil tussen een gewone toelatingsaanvraag, een bescheiden premiedossier volgens de standaardprocedure en een dossier volgens oproepen. Eenvoudige ingrepen vergen nu eenmaal minder uitleg en motivering dan complexere. Het is ook niet de bedoeling dezelfde informatie opnieuw te verstrekken als er voor eenzelfde site nieuwe aanvragen worden ingediend. Idealiter wordt dergelijke basisinformatie centraal gestockeerd, zodat enkel 'nieuwe' gegevens moeten worden doorgegeven. Het beschrijven van de 'huidige staat' kan in die zin vaak beperkt blijven of zelfs afgeleid worden uit de beschrijving en motivering van de geplande handelingen.

Dat maakt dat inzake dossiersamenstelling bepaalde detailleringen optioneel zijn. Het beschrijven van de 'huidige staat' kan indien nodig worden aangevuld met tekeningen, plannen of fotomateriaal. De beschrijving van de geplande handelingen gebeurt zo precies als nodig: met vermelding van de uitvoeringstechniek en het te gebruiken materiaal, de precieze plaats waar de handelingen zullen worden uitgevoerd, indien nodig aangevuld met tekeningen of plannen.

In elk geval zal er een handleiding worden opgesteld, om premienemers naar de juiste dossiersamenstelling te loodsen (zie in dit verband ook de bespreking van de aanpassing van art. 11.2.18).

Artikel 3

Dit artikel regelt de aanpassing van artikel 6.3.3 van het besluit, waarin beschreven is hoe het agentschap of de erkende onroerendeerfgoedgemeente de volledigheid en duidelijkheid van een aanvraagdossier beoordeelt en welke gevolgen deze beoordeling heeft. Het artikel wordt uitgebreid met de mogelijkheid om de communicatie te laten verlopen via 'het daartoe voorziene digitale platform' (dit is een mogelijkheid die op verschillende plaatsen in het besluit consequent wordt toegevoegd). Daarnaast wordt geduimd dat een weigering volgt indien de aanvrager nalaat de ontbrekende documenten of gegevens toe te voegen binnen de gestelde termijn. De procedure op zich en de termijnen daarvan wijzigen niet.

Artikel 4

Dit artikel regelt de invoeging van een passage in artikel 6.3.6 van het besluit, aangaande de beslissing over een aanvraag tot toelating. Met name inzake de communicatie over de beslissing wordt het mogelijk om deze niet alleen gewoon schriftelijk te bezorgen, maar ook beschikbaar te stellen via 'het daartoe voorziene digitale platform'. Deze nieuwe vorm van communicatie wordt naar aanleiding van deze aanpassing van het besluit in verschillende relevante artikels geïntroduceerd.

Artikel 5, 6, 8, 9 en 10

Afgezien van de definitie van 'beheersdienst' (zie wijzigingsartikel 1), worden in functie van de verruiming van de subsidiemogelijkheid op basis van beheerspakketten, verschillende andere aanpassingen aangebracht aan artikels onder deze subsidiehoofding. De voornaamste aanpassingen:

- In artikel 10.2.13 van het besluit, waarin de procedure tot afsluiten van een beheersovereenkomst wordt behandeld, wordt een verruiming ingelast, zodat naast een externe beheersdienst ook het agentschap Onroerend Erfgoed als beheersdienst kan optreden (zie in dit verband ook de aanpassing van de definitie van 'beheersdienst' onder wijzigingsartikel 1). Het huidige

toepassingsgebied van het subsidiekanaal 'beheersovereenkomsten' gaat in sterke mate uit van opvolging door een andere 'beheersdienst' dan het agentschap Onroerend Erfgoed. De subsidie is in eerste instantie ook geconcipieerd als component in een ruimer, niet zuiver erfgoedgebonden doelstellingskader. Dat blijft mogelijk, maar het is belangrijk dat ze ook expliciet in een zuivere erfgoedcontext kan worden gebruikt. Dat is de bedoeling van de huidige verruiming. Door het opentrekken van de definitie van 'beheersdienst' wordt duidelijk dat ook het agentschap Onroerend Erfgoed deze rol kan opnemen;

- In artikel 10.2.2 van het besluit wordt de doorlooptermijn van de beheersovereenkomsten vastgelegd op minimaal 5 en maximaal tien jaar. De huidige vaste doorlooptijd van 5 jaar is vooral gebaseerd op de doorlooptijd van instrumenten van externe beheersdiensten. Omdat ook het 'eigen' instrumentarium van onroerend erfgoed in scope moeten kunnen worden genomen (bv. de beheersplannen, met een doorlooptijd van 6 jaar), wordt de in het besluit bepaalde doorlooptijd genuanceerd;
- In artikel 10.2.5 van het besluit, waarin de beheerspakketten worden omschreven, waarvoor in uitvoering van een beheersovereenkomst subsidies kunnen worden bekomen, worden het aantal mogelijke beheerspakketten en hun toepassingsgebied uitgebreid, zodat meer wordt ingespeeld op de behoefte om 'algemene landschapszorg' te betoelagen.

Vandaag kunnen ook voor landschapsbeheer erfgoedpremies worden bekomen. Buiten de handvol grotere projecten, die via de bijzondere procedure worden bediend, betreft het doorgaans kleine standaardpremies. Landschapsbeheer is echter meer gebaat bij een systeem met generieke taakafspraken, waarbinnen de initiatiefnemer zelf kan prioriteren en kort op de bal kan spelen, zonder voortdurend te worden geconfronteerd met administratie en wachttijden. De context van erfgoedpremies is onvoldoende aangepast aan deze realiteit. Voorstel is dan ook om landschapsdossiers 'standaardprocedure' maximaal te kanaliseren naar subsidies, en met name het bestaande kader voor subsidies in toepassing van een beheersovereenkomst te gebruiken. Grotere projecten met een uitzonderlijker karakter kunnen gewoon via de premieprocedure blijven verlopen.

Door met 'subsidies in het kader van beheersovereenkomsten' in te spelen op 'algemene landschapszorg' wordt niet alleen ingespeeld op een behoefte binnen de landschapszorg, maar ook de beleidsintentie om alle beschikbare financieringskanalen te operationaliseren en overlap weg te werken.

'Algemene landschapszorg' is gedefinieerd in het Onroerenderfgoeddecreet: *het stimuleren van het behoud, het herstel en de ontwikkeling van cultuurhistorische, fysisch-geografische en esthetische landschapswaarden en van typische landschapskenmerken waaronder kleine landschapselementen*. Door algemene landschapszorg te vatten, kan een groot aantal van de meer kleinschalige werken, die momenteel via het premiestelsel-standaardprocedure betoelaagd worden, voortaan via beheersovereenkomsten gefinancierd worden.

'Algemene landschapszorg' wordt geïntroduceerd in art. 10.2.5 door een beperkte verruiming van de daarin reeds gedefinieerde beheerspakketten. Binnen elk pakket is een grote waaier maatregelen onder te brengen. Het gaat in hoofdzaak om kleine reguliere werkzaamheden, die momenteel zijn opgenomen in de bijlage bij het ministerieel besluit tot vaststelling van de werkzaamheden, beheersmaatregelen en diensten die op forfaitaire basis in aanmerking komen voor een erfgoedpremie. De verruimde beheerspakketten zijn representatief voor de schaal die wordt beoogd, en die is in eerste instantie beperkt. Op termijn kan worden geëvalueerd of een verdere uitbreiding naar grotere projecten kan worden overwogen, wat dan wel een nieuwe bijsturing van de regelgeving zal vergen.

Concreet worden volgende nieuwe elementen in de pakketten geïntroduceerd: het beheer van kleine landschapselementen en vegetaties, klein bouwkundig erfgoed, wegen en paden. 'Kleine landschapselementen' zijn gedefinieerd in het besluit (art. 2.1, 32°), 'vegetaties' staan onder meer voor bossen, graslanden (inclusief gazons), heiden, moerassen, waterpartijen, akkergewassen, maar ook parkaanleg en tuinen, 'klein bouwkundig erfgoed' staat voor veldkruisen, veldkapelletjes, grenspalen, bunkers, bakhuisjes ... (constructies met een volume kleiner dan 40 m³).

Artikel 7

Dit artikel regelt de aanpassing van art. 10.2.4 van het besluit, waarin de cumulatie van een subsidie in uitvoering van een beheersovereenkomst met andere financiële tegemoetkomingen wordt geregeld.

Het Onroerenderfgoedbesluit gaat doorgaans uit van het principe dat verschillende aangeboden financieringsmogelijkheden niet kunnen worden gecombineerd. Dat heeft geleid tot verschillende zogenaamde 'cumulbepalingen', verspreid doorheen het besluit. Van de huidige aanpassing wordt gebruik gemaakt om de cumulbepalingen zo veel mogelijk te groeperen.

Artikel 11

Aan artikel 10.2.14 van het besluit, over de procedures en voorwaarden gerelateerd aan beheersovereenkomsten en -vergoedingen, wordt een technische verwijzing ingelast naar een 'modelformulier' ter zake, dat ter beschikking zal worden gesteld door het agentschap. Daarmee wordt dit artikel gestroomlijnd met andere gelijkaardige passages in het besluit.

Artikel 12, 14, 18 en 51

Onder de hoofding 'Onroerende goederen waarvoor geen premies worden toegekend', die naar aanleiding van deze aanpassing wordt herdoopt tot 'Werken en diensten waarvoor geen premies worden toegekend', wordt een nieuw artikel 11.1.2 ingelast, waarin de cumulbepalingen met betrekking tot premies worden gegroepeerd en geactualiseerd (zie in dit verband de bespreking van de aanpassing van art. 10.2.4). Voor het premiehoofdstuk impliceert deze beweging de inkanteling (en schrapping) van artikel 11.2.13 en artikel 11.3.4.

Artikel 15

Dit artikel regelt de schrapping van art. 11.2.4, waarin een aantal maatregelen, werkzaamheden of diensten wordt opgesomd die slechts zeer voorwaardelijk voor betoelaging in aanmerking komen. Dit is de enige inperking van de vaste scope van beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten waarvoor een premie aangevraagd kan worden. Het toepassingsgebied van art. 11.2.4 is naar aanleiding van de laatste aanpassing van de premieregelgeving al beperkter gemaakt. De redenen om de overblijvende categorieën alsnog te schrappen:

- De categorie 'ingrepen in functie van regulier onderhoud' is niet zwaarwichtig. Het volstaat hiervoor duidelijkheid te verschaffen in de (minder formele) richtlijn betoelaagbaarheid;
- De categorie 'energiebesparende maatregelen ter uitvoering van aanbevelingen in een energieaudit, beveiligingswerkzaamheden en werkzaamheden of diensten die opgelegd zijn door andere regelgevingen' betreft in feite 'oneigenlijke kostenposten', waarvoor de huidige meerkostenregeling als hoogst inadequaar wordt ervaren. Het is niet de bedoeling de betoelagingsmogelijkheid uit te sluiten, wel om dit (enkel) aan te bieden in de gecontroleerde omgeving van oproepen (zie verder). De procedure via oproep laat niet alleen toe om ad hoc te bepalen of er sprake is van een engagement en hoe ver het engagement gaat, maar heeft ook het potentieel om zichtbaarheid te geven aan een thema. Zo is het zeker de bedoeling om een

maatschappelijk gevoelig en actueel thema als 'energiewaardigheid' via oproepen onder de aandacht te houden en gerichte en aantrekkelijke ondersteuning te bieden aan projecten die op een positieve wijze bijdragen aan de thematiek. Het uitgebreider belonen van 'verdienste' wordt aangekondigd in de beleidsnota, en kan via het systeem van oproepen structureel worden ingebed in het premiestelsel.

Artikel 16, 17, 19 en 20

Verskillende generieke artikels met betrekking tot premies worden aangepast:

- artikel 11.2.5 van het besluit, waarin de soorten procedures worden omschreven via dewelke erfgoedpremies kunnen worden aangevraagd, wordt geactualiseerd. Het systeem met twee procedures blijft gehandhaafd, maar er worden twee belangrijke aanpassingen geïntroduceerd: enerzijds wordt de limiet voor premies volgens de standaardprocedure opgetrokken tot 250.000 euro (subsidiebaar bedrag), anderzijds wordt de 'bijzondere procedure' herdoopt tot 'procedure via oproep'. Uiteraard worden overal de verwijzingen naar de vroegere bijzondere procedure vervangen door de nieuwe benaming, bv. in artikel 11.2.15.

De essentie van de huidige procedures blijft behouden. De aanpassingen staan in het teken van het beveiligen van het systeem tegen wachtlijsten, zonder tegelijkertijd de ondersteuning voor elementaire erfgoedzorg te ondergraven. Daarom blijft het mogelijk om op elk moment premies volgens de standaardprocedure aan te vragen, en wordt de scope zelfs gevoelig verruimd. De essentie van het systeem volgens 'oproep' is anderzijds dat de premie volgens deze procedure niet meer op elk moment kan worden aangevraagd, en dat het aantal premies per oproep afhankelijk wordt gesteld van een vooraf bepaald budget.

- Artikel 11.2.7 van het besluit, waarin generiek het bedrag wordt bepaald op basis waarvan de erfgoedpremie wordt berekend, wordt aangepast aan de nieuwe realiteit. De voornaamste aanpassing is dat het drempelbedrag voor erfgoedpremies volgens de standaardprocedure wordt opgetrokken tot 250.000 euro.

Anderzijds wordt ook hier een beperkte veiligheidsmarge ingebouwd, om in te spelen op eventuele wachtlijsten: de minister kan na mededeling aan de Vlaamse Regering de ingestelde premielimiet voor onbepaalde tijd verlagen tot maximaal 50.000 euro. Het is mogelijk om het plafond gradueel te verlagen of verhogen. Deze mogelijkheid staat zuiver ten dienste van de doorstroming van premies volgens de standaardprocedure. Het is niet de bedoeling dat hier wachtlijsten ontstaan. Daarom moet snel kunnen worden ingegrepen als het tegendeel blijkt te gebeuren. De instroom van aanvragen zal in die zin ook gericht worden opgevolgd. Het verlagen van de premiedrempel is een maatregel die slechts in uiterste nood zal worden toegepast. Een delegatie aan de minister laat toe dit snel te doen, en snel weer ongedaan te maken. Een eventuele wijziging wordt enkel toegepast op dossiers die zijn ingediend na de beslissing tot wijziging van het bedrag van de aanvaardbare kostenraming.

De keuze voor een veiligheidsmarge lijkt drastisch, maar is nodig om de geest van de standaardprocedure absoluut veilig te stellen. De standaardprocedure moet maximaal kunnen worden gebruikt voor bescheiden dossiers, volgens het principe van 'zware restauraties vermijden door regelmatig onderhoud'. De premie moet vlot kunnen worden aangevraagd, vlot kunnen worden bekomen en snel tot resultaten leiden op het terrein. Dat principe wordt ook succesvol doorvertaald in complexe stadsgezichten, zoals de Dumontwijk in De Panne: de standaardprocedure wordt hier aangeboden aan (en gebruikt door) een grote groep eigenaars, die volop inzetten op kleine ingrepen en het goede voorbeeld verspreiden. Het is dus niet de bedoeling om de standaardprocedure te laten gebruiken als achterpoort voor complexere dossiers door deze op te splitsen in kleinere deeldossiers.

- Artikel 11.2.14 van het besluit, dat regelt hoeveel erfgoedpremies er per kalenderjaar kunnen worden aangevraagd wordt aangepast. Generiek blijft slechts één premie per jaar mogelijk voor eenzelfde beschermd goed, erfgoedlandschap of een deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt. Voor werken of diensten aan het exterieur aan hetzelfde beschermde cultuurhistorisch landschap of erfgoedlandschap, kunnen jaarlijks twee premie worden bekomen. Een toegevoegde generieke nuance beperkt de totale aanvaardbare kostenraming doorheen een periode van 5 opeenvolgende jaren tot 500.000 euro. Deze beperking is bedoeld om de schaal en finaliteit van projecten, waarvoor een standaardpremie wordt aangevraagd, maximaal binnen de geest van de standaardprocedure te houden. De premie is bedoeld voor onderhoudsingrepen of kleine totaalprojecten.

Artikel 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 en 28

De aanpassingen aan de 'erfgoedpremie standaardprocedure' hebben impact op een aantal artikels in het besluit:

- Artikel 11.2.18, betreffende de dossiersamenstelling voor aanvragen van erfgoedpremies volgens de standaardprocedure, wordt aangepast, zodat het duidelijk aansluit bij de basisstructuur voor aanvragen tot toelatingen voor handelingen aan of in beschermde goederen (zie bespreking van de aanpassing van art. 6.3.2). Een aantal bijkomende dossiercomponenten zijn (en waren al) eigen aan de standaardprocedure: enerzijds stavingstukken om de premie te kunnen berekenen (kostenraming), anderzijds stavingstukken om de ontvankelijkheid voor de premie te kunnen bepalen (de desgevallende interactie met een beheersplan, kerkenbeleidsplan of onderhoudslogboek, de statuten van de stichting of vzw achter het project).

Inzake de kostenraming wordt de precisering toegevoegd dat deze 'per post' moet zijn opgevat. Dit is een stroomlijning met andere gelijkaardige passages in het besluit, en laat bovendien toe om premiestromen gericht te monitoren.

De essentie van de standaardprocedure blijft dat het een vlotte procedure is, met beperkte formaliteiten en vlotte beslissingen. Omdat in de context van de standaardprocedure nu ook grotere (en dus complexere) dossiers kunnen worden ingediend, valt ook te verwachten dat soms uitgebreidere argumentatie nodig zal zijn. De hoger vermelde handleiding zal hierover uitsluitel bieden. De handleiding mag echter geen 'schaduwregelgeving' worden.

- artikels 11.2.19, 11.2.20, 11.2.21 en 11.2.23, waarin de aanvraagprocedure voor het bekomen van een erfgoedpremie volgens de standaardprocedure wordt geregeld, blijven in essentie overeind. Belangrijke nuances in de vernieuwde procedure zijn wel:
 - Voor premies vanaf 50.000 euro wordt de beslissing genomen door de minister, kleinere dossiers worden zoals vandaag afgehandeld door het agentschap. Alle aanvragen verlopen wel via het agentschap;
 - Omdat voor de procedure 'via minister' extra tijd nodig is, wordt de behandelingstermijn van aanvragen verlengd van 90 naar 120 dagen;
 - Omdat de minister niet bevoegd is voor toelatingen, kunnen vastleggingen ook niet langer als toelating gelden. Desgevallend worden vastleggingsbeslissingen en toelatingen door het agentschap wel gebundeld aan de aanvrager bezorgd (dit kan niet als de toelating via een erkende gemeente wordt aangevraagd). In functie hiervan worden art. 11.2.19 en 11.2.20 aangepast;
 - De procedure bij onvolledige premieaanvragen wordt afgestemd op de procedure die in deze gevallen geldt bij toelatingsaanvragen. Het ontbreken van documenten of gegevens bij een premieaanvraag leidt daardoor niet langer tot een weigering. Het agentschap kan voortaan binnen de eerste 60 dagen van de behandelingstermijn ontbrekende documenten opvragen en een termijn bepalen voor het bezorgen daarvan. De behandelingstermijn wordt geschorst

in afwachting van de ontbrekende documenten en gegevens. Pas als de aanvrager nalaat om deze te bezorgen, wordt de aanvraag geweigerd;

- De procedure wordt voorzien op digitale communicatie tussen aanvrager en overheid;
- Om geen middelen te verliezen, moet binnen het jaar tot uitvoering worden overgegaan. Dat is een belangrijke voorwaarde om van de standaardprocedure gebruik te kunnen maken. In functie hiervan wordt art. 11.2.21 aangepast.

- artikels 11.2.25 en 11.2.26 van het besluit, inzake de uitbetaling van de premie bij de standaardprocedure, blijven grotendeels bestaan. Aangezien de hogere subsidiedrempel ook grootschaliger projecten kan impliceren, worden de uitvoeringstermijnen en de termijnen van eventuele verlenging wel verhoogd van twee naar drie jaar;
- artikel 11.2.17 van het besluit is voorwerp van een technische aanpassing. De verwijzing naar de boekhoudkundige term 'vastlegging' wordt vervangen door een verwijzing naar de (voor de burger) gemakkelijker te begrijpen 'goedkeuringsbeslissing' als referentiedocument. Deze aanpassing past in het streven naar het verhogen van de leesbaarheid van de wetteksten. De aanpassingen aan artikels 11.2.20, 11.2.25 en 11.2.26 worden overigens in de dezelfde zin aangepast.

Artikel 29 en 30

De onderafdeling 'aanvragen erfgoedpremie volgens de bijzondere procedure' wordt herdoopt tot 'De erfgoedpremie via oproep'. Het principe van dergelijke oproepen wordt in een nieuw inleidend artikel geïntroduceerd. Dat krijgt het volgnummer 11.2.27. Het huidige artikel 11.2.27 wordt onder het nieuwe volgnummer 11.2.27/1 geactualiseerd.

Een oproep bestaat uit twee rondes:

- een preselectieronde, waarbij een conceptdossier wordt beoordeeld door een jury. De minister beslist op basis van het juryverslag welke kandidaten 'gepreselecteerd' worden;
- de definitieve indiening: gepreselecteerde kandidaten kunnen het eigenlijke premiedossier voor een bepaalde datum indienen. Het dossier wordt dan afgehandeld zoals premiedossiers vandaag.

Oproepen kunnen generiek gericht zijn tot alle erfgoedcategorieën, beschermingscategorieën of premie-doelgroepen voor de gewone of verhoogde premie, of zich afzonderlijk richten tot één of meerdere daarvan. Ook de inhoudelijke focus van een oproep kan generiek zijn (alle werken of diensten waarvoor een premie aangevraagd kan worden) of specifiek. De specifieke kostenposten, vandaag omschreven in het huidige artikel 11.2.14 (te schrappen, zie hoger), waaronder energiebesparende maatregelen, beveiligingswerkzaamheden en werken of diensten die opgelegd zijn door andere regelgevingen komen slechts in aanmerking als de oproep in het teken daarvan staat.

Er kunnen verschillende oproepen parallel worden gelanceerd.

De Vlaamse regering of de minister kunnen bij de oproepen specifieke accenten leggen of de focus verruimen. Deze worden idealiter bepaald in het regeerakkoord, beleidsnota's, BBT's of in overeenkomsten met andere beleidsdomeinen en -velden.

De werkwijze kan ook worden gevolgd om beleidsveldoverschrijdende initiatieven te financieren (initiatieven die verschillende bevoegdheden raken, en vanuit die verschillende invalshoeken worden ondersteund). Als daarbij specifieke verdeelsleutels worden afgesproken, moet echter met facultatieve subsidies worden gewerkt.

Artikel 31

Het oude artikel 11.2.27 wordt onder art. 11.2.27/1 geactualiseerd. De verwijzing naar de bijzondere procedure wordt vervangen door een verwijzing naar de procedure met oproep. Van het oude artikel, dat enerzijds het starten van de werken voor de toekenning van de premie verbiedt, maar anderzijds ook een uitvoerige uitzonderingsprocedure daarop voorziet, blijft enkel de vervalbepaling over. De uitzonderingsprocedure is in een context van oproepen irrelevant, omdat dossiers niet op een wachtlijst komen en dus in principe niet lang moeten wachten op een toekenningsbeslissing.

Artikel 32

De vorm en inhoud van de oproep en de selectieprocedure wordt geregeld in een nieuwe onderafdeling en bijhorende artikels.

Het nieuwe artikel 11.2.27/2 bepaalt de krijtlijnen van een oproep. Oproepen worden op een vast moment in het jaar gelanceerd, uiterlijk 1 oktober. Dit min of meer vaste moment is van belang om de instroom van kandidaturen, preselectie en doorvertaling in definitieve premiedossiers vlot te laten verlopen. Ook de preselectie, het indienen en beoordelen van definitieve dossiers zijn jaarlijks op vaste momenten georiënteerd.

Bij de oproep worden verschillende elementen geïdentificeerd:

- het thema, de doelstelling en de doelgroep. Zeker in eerste instantie zal daarbij het toepassingsgebied van de huidige bijzondere procedure worden gerespecteerd. Het is daarom de bedoeling een representatieve reeks oproepthema's te bepalen en billijk over de regeerperiode te spreiden. Bij elke oproep kan een vaste kern van thema's worden aangesproken, naast éénmalige of legislatuurspecifieke thema's die ook kunnen afwijken van de scope van de huidige bijzondere procedure. Er wordt per regeerperiode een 'oproepkalender' opgesteld;
- het totaalbudget, de verdeelwijze ervan en in voorkomend geval afwijkende premiepercentages. Een belangrijk principe bij oproepen is dat vooraf wordt bepaald welk budget er aan premies kan worden gespenseerd. Het is vooraf duidelijk dat er meer kandidaten kunnen zijn dan middelen. Dat noopt tot een selectie. Op termijn kan ook worden gedacht aan het bijstellen van berekeningswijzen en premiepercentages, afhankelijk van het aantal dossiers of de kwaliteit ervan. Voorlopig blijven echter de in het besluit vastgelegde berekeningswijzen en percentages de referentie;
- Indieningstermijn voor het preselectie- en premiedossier. In het oproepensysteem is het belangrijk vanaf de preselectiefase duidelijk aan te geven wanneer het eigenlijke premiedossier wordt verwacht. Dat is immers het moment waarop over de toekenning van de premie wordt beslist en waarop de middelen op de begroting worden gereserveerd;
- Minimum- en maximumbedrag van de kostenraming. Belangrijk in functie van de verdeling is dat vooraf kan worden bepaald welke financiële grootteordes dossiers kunnen hebben. Op die manier wordt vermeden dat dossiers van zeer uiteenlopende grootteordes tegen elkaar moeten worden afgewogen;
- Deelnemingsvoorwaarden en beoordelingscriteria. Deze kunnen variëren naargelang de oproep. Met name in de preselectie zal een dossier worden beoordeeld op bepaalde meerwaardes die het biedt bovenop de 'erfgoedzorg' die de essentie van projecten zal moeten blijven uitmaken. In het eigenlijke premiedossier is de erfgoedzorg dan weer net het doorslaggevende element en is beoordeling in feite een echo van de huidige manier van werken. Dat maakt ook dat de dossiersamenstelling voor een preselectie en een definitieve selectie wezenlijk verschillen (hierop wordt in specifieke artikels dieper ingegaan);
- In de oproepprocedure wordt een jury-element geïntroduceerd. Jury's beoordelen met name preselectiedossiers. De samenstelling van de jury hangt af van de oproep in kwestie. Naast een kern van erfgoedsspecialisten kunnen andere specialisten worden toegevoegd die meer specifiek op niet-erfgoedgerelateerde aspecten inspelen, bijvoorbeeld voor het beoordelen van een herbestemmingsoptie, toe te voegen nieuwbouw, te nemen energetische maatregelen, ... Het belang van deze 'externen' neemt toe naargelang oproepthema's experimenteler zijn.

Het nieuwe artikel 11.2.27/3 regelt de voorwaarden om aan een oproep te kunnen deelnemen:

- De deelnemingsvoorwaarden zijn de formele ontvankelijkheidsvoorwaarden die door het agentschap worden gecontroleerd. Deze eerste screening heeft een algemeen en eerder technisch karakter. Een meer diepgaande, inhoudelijke beoordeling gebeurt door de jury;
- Belangrijke premisse daarbij is dat de voorgestelde projecten 'toelaatbaar' zijn, en dus erfgoedzorg aanbieden volgens de regels van de kunst en de erfgoedwaarden respecteren;
- Een aandachtspunt zijn ook de desgevallende budgettaire limieten die in de oproep zijn gesteld: bij een oproep kan worden bepaald welke minimum- of maximumbedragen in aanmerking worden genomen voor het berekenen van de premie. Deze bedragen zijn bepalend. Dat sluit niet uit dat kandidaten toch een dossier indienen voor hogere bedragen, maar daarvan wordt slechts het deel tot de ingestelde limieten in aanmerking genomen.

Het nieuwe artikel 11.2.27/4 regelt de jurering van dossiers die ontvankelijk zijn verklaard voor deelname aan de oproep:

- De samenstelling van de jury kan variëren naargelang de oproep (zie hoger);
- De beoordeling is een meer inhoudelijke afweging door een jury. In het besluit worden verschillende inhoudelijk-kwalitatieve criteria opgesomd. Deze zijn in feite complementair aan de (vanuit het oogpunt van de erfgoedzorg) toelaatbaarheid van het beoogde project. Die wordt pas definitief beoordeeld door erfgoedconsulenten op basis van het definitieve dossier (dat kan worden opgemaakt als het project wordt geselecteerd). De jurering legt focus op de maatschappelijke meerwaarde die een project genereert en die kan perfect ook in niet-erfgoedgebonden aspecten schuilen, bijvoorbeeld in de bijdrage van het project aan wijkontwikkeling, de kwaliteit van ontsluiting, de vernieuwing op het vlak van energiezuinigheid. Vandaar de mogelijkheid om andere dan erfgoed specialisten in de jury op te nemen, die beter geplaatst zijn om daarover een oordeel te vellen. Omgekeerd kan een oproep ook focussen op zuivere restauraties (bv. een exemplarische restauratie van historische winkelinterieurs), en dan worden in feite restauratie-opties tegen elkaar afgewogen;
- In elk geval bekijkt de jury niet alleen de kwaliteit, maar ook de haalbaarheid van projecten.

Het nieuwe artikel 11.2.27/5 regelt de indieningsprocedure en samenstelling van een preselectiedossier:

- Uiterste richtdatum voor het indienen is 1 februari van het jaar na de oproep, wat geïnteresseerde kandidaten dus vier maanden tijd geeft om een preselectiedossier op te maken. Aangezien het de bedoeling is een oproepkalender op te maken, kan er echter ruimer op voorhand op dit moment worden geanticipeerd;
- Een preselectiedossier is nog geen premiedossier, en moet dus op hoofdlijnen inzicht bieden in de intenties van de aanvrager. Het dossier moet wel een betrouwbare voorafname vormen van wat het uiteindelijk zal worden, want de haalbaarheid moet kunnen worden ingeschat. De toelaatbaarheid van het project, vanuit de optiek van erfgoedzorg, is een premisse (zie hoger). Ook de geschatte kosten moeten vrij betrouwbaar zijn, want ze zijn richtinggevend voor het budget dat bij eventuele definitieve selectie moet worden gereserveerd. Het systeem laat bewust geen marge voor het ondervangen van onderramingen;
- Na de controle van de deelnemingsvoorwaarden door het agentschap en de beoordeling van de kandidaturen door de jury neemt de minister een preselectiebeslissing. Het juryverslag over de preselectie dient hiervoor als basis. De minister heeft beslissingstijd tot 1 juni, dus opnieuw vier maanden na het uiterste indienmoment van het kandidaat-dossier.

Artikel 33 en 34

Een nieuwe onderafdeling regelt de aanvraagprocedure na de preselectiebeslissing door de minister. Geselecteerde kandidaten worden uitgenodigd een premiedossier in te dienen. De timing voor het

indienen van dat premiedossier wordt al in de initiële oproep duidelijk bepaald, zodat daar al in preselectiestadium op kan worden ingespeeld:

- Het premiedossier moet steeds uiterlijk worden ingediend op 1 februari van 'een' jaar dat volgt op de preselectiebeslissing. Dat is ten vroegste het volgende jaar (wat de aanvrager 8 maanden de tijd geeft om het dossier op te maken). Er kan ook worden geopteerd voor een indienmoment het eerste of tweede jaar daarna (dus 20 of 32 maanden na de preselectiebeslissing). De termijn is afhankelijk van het soort oproep. Belangrijk is dat na de preselectie voldoende tijd wordt ingebouwd om het definitieve dossier op te maken, eventueel de nodige vooronderzoeken in te lassen, toelatingen en vergunningen te bekomen (of minstens in preadvies een gunstige beoordeling te krijgen) ... Voor oproepen die mikken op doorsneeprojecten zal de benodigde tijd uiteraard kort zijn;
- Het gecommuniceerde indienmoment voor het premiedossier is ook het startmoment voor de beoordeling van de ingediende dossiers en de uiteindelijke beslissing tot premie-toekenning. Een premiedossier kan eerder worden ingediend, maar dat zal niet leiden tot eerdere behandeling of toekenning. Een belangrijk principe van oproepen is dat vooraf wordt bepaald welk budget er beschikbaar is, maar dus ook wanneer het wordt gereserveerd. Ook bij het beoordelen van premiedossiers blijft trouwens een competitie-element meespelen: eenmaal gepreselecteerde dossiers premiedossiers zijn geworden, moeten deze premiedossiers gelijktijdig tegen elkaar kunnen worden afgewogen.

Voor het regelen van de dossiersamenstelling van het premiedossier wordt artikel 11.2.28 van het besluit aangepast. Het bestaande artikel, dat de samenstelling regelt van een aanvraagdossier voor erfgoedpremie volgens de bijzondere procedure, wordt ingepast in de nieuwe procedure voor oproepen, met schrapping van alle verwijzingen naar de bijzondere procedure. Het premiedossier bij oproepen heeft dezelfde karakteristieken als een aanvraagdossier voor erfgoedpremie volgens de vroegere bijzondere procedure (en ondergaat ook een soortgelijke beoordeling).

Wel wordt de dossiersamenstelling naar aanleiding van de huidige aanpassing van het besluit aangepast aan de logica om verder te bouwen op de basisstructuur voor aanvragen tot toelatingen voor handelingen aan of in beschermde goederen (zie bespreking van de aanpassing van art. 6.3.2). In casu wordt ook verdergebouwd op de dossiersamenstelling voor een aanvraag tot erfgoedpremie volgens de standaardprocedure (cf. bespreking van de aanpassing van art. 11.2.18). De samenstelling van een premiedossier in context van oproep is vrij identiek aan een dossier voor een erfgoedpremie standaardprocedure. Een dossier voor een oproep is in principe wel diepgaander, en vereist extra stukken, bijvoorbeeld inzake de aanstelling van een ontwerper.

Artikel 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45 en 66

Een volgende nieuwe onderafdeling behandelt de goedkeuringsprocedure van premiedossiers in het kader van oproepen en de premietoekenningsprocedure. De bestaande artikels die de goedkeuring regelden van premie-aanvragen volgens de 'bijzondere procedure' en de daaropvolgende toekenningsprocedure worden in functie daarvan aangepast aan de nieuwe realiteit van oproepen:

- In artikel 11.2.30 wordt de rol van het agentschap inzake het 'inhoudelijk goedkeuren' van het dossier geëxpliciteerd. Het agentschap kan projecten weigeren, onder meer als ze niet volgens de regels van de kunst dreigen te zullen worden uitgevoerd. De 'vakkundigheidsvereiste' is een weigeringsgrond die ook in andere premiesegmenten scherp wordt gesteld: de premie volgens standaardprocedure (art. 11.2.20), de onderzoekspremie (art. 11.3.10) en de meerjarenpremieovereenkomsten (art. 11.4.8);
- artikels 11.2.29, 11.2.30 en 11.2.31, die de combinatie van premie- en toelatingsaanvraag regelen, worden geactualiseerd. Met name de beoordelingstermijnen voor de toelating worden gestroomlijnd met deze van het premiedossier. Een belangrijke wijziging is wel dat gecombineerde aanvragen steeds naar het agentschap worden gestuurd, ook als een erkende

onroerendergoedgemeente bevoegd is voor de beoordeling. Desgevallend stuurt het agentschap de aanvraag door naar de onroerendergoedgemeente. Dit is belangrijk omdat in context van oproepen dossiers vaste indien- en beoordelingstermijnen kennen. Ook wordt de procedure bij onvolledige premieaanvragen, naar analogie met de standaardpremie, afgestemd op de procedure die in deze gevallen geldt bij toelatingsaanvragen (cf. bespreking van de aanpassing van art. 11.2.20);

- Het bestaande artikel 11.2.32, dat premienemers de gelegenheid biedt om de toekenning van een premie te laten uitstellen, is zonder voorwerp binnen het systeem van oproepen en wordt daarom geschrapt;
- Artikel 11.2.35 regelt de definitieve bepaling van het premiebedrag door de leidend ambtenaar van het agentschap. In context van de bijzondere procedure kon dat bedrag nog worden verhoogd, als er tussen het ontvankelijk verklaren van het dossier en het toekennen van de premie sprake was van prijsevoluties of als er door de wachttijd bijkomende ingrepen vereist waren. Dat is een situatie die zonder voorwerp is in een context van oproepen. Betreffende passage wordt dus geschrapt;
- In verschillende artikels wordt de mogelijkheid tot digitale communicatie tussen aanvrager en overheid toegevoegd.

Artikel 44, 46, 47, 48 en 49

De onderafdeling inzake het uitbetalen van de premie na oproep blijft grotendeels ongewijzigd ten aanzien van de situatie in context van de bijzondere procedure. Wel zijn een paar nuanceringen aangebracht:

- Artikel 11.2.37, dat de samenstelling van een aanvraag tot uitbetaling regelt, wordt voorzien op de mogelijkheid dat in een oproep specifieke vereisten worden gesteld;
- De specifieke regeling voor meer- en bijwerken, omschreven in artikel 11.2.38, wordt geschrapt. Het ongeremd ad hoc aanvragen van bijkomende premies, zelfs al zijn die beperkt, past niet in de geest van een systeem met oproepen;
- In artikel 11.2.39 wordt verduidelijkt, naar analogie met gelijkaardige artikelen, dat de uitgevoerde werkzaamheden moeten gebeuren overeenkomstig de bepalingen uit de goedkeuringsbeslissing van de premie;
- In artikel 11.2.41, waarin de omstandigheden worden bepaald waarin een premienemer afstand moet doen van zijn premie, wordt enerzijds de vaste uitvoeringstermijn van vijf jaar vervangen door een verwijzing naar de termijn die in de oproep is bepaald (die kan variëren). Anderzijds wordt geëxpliciteerd dat de uitbetaling van de premie moet worden aangevraagd binnen het jaar na het verstrijken van de uitvoeringstermijn.

Artikel 50

Sinds 1 januari 2019 is het niet langer mogelijk een onderzoekspremie toe te kennen voor de opmaak van een beheersplan. In de titel van hoofdstuk 11, afdeling 3, onderafdeling 1 is evenwel nog sprake van 'beheersplannen en voorafgaande onderzoeken waarvoor een onderzoekspremie aangevraagd kan worden'. Met voorgestelde aanpassing wordt dit rechtgezet.

Artikel 52, 53, 54, 55

Artikels 11.3.8, 11.3.9, 11.3.10 en 11.3.15 van het besluit, over de aanvraag en behandeling van een onderzoekspremie, worden gestroomlijnd met aanpassingen in de andere premiehoofdstukken: de dossiersamenstelling wordt in de mate van het mogelijke geüniformiseerd, de indieningsmogelijkheden via digitaal platform worden vermeld, de behandelingstermijnen gestandaardiseerd, en de procedure bij onvolledige aanvragen ingevoegd (cf. bespreking van de aanpassing van art. 11.2.20).

Artikel 56

Artikel 11.3.16 van het besluit stelt het agentschap in staat om de verslagen te ontsluiten van onderzoeken waarvoor de eigenaar een onderzoekspremie kreeg (bv. historisch onderzoek). Aan dit artikel wordt een bepaling toegevoegd die de minister toelaat om de vormvereisten voor deze verslagen nader te bepalen. Dit is nodig met het oog op digitale aanlevering en voor het beschermen van persoonsgegevens en rechten.

Artikel 57, 58, 59 en 60

Ook voor meerjarenpremieovereenkomsten wordt voortaan met oproepen gewerkt. De oproepmodaliteiten worden geïntroduceerd in artikel 11.4.1, dat de meerjarenpremieovereenkomsten inleidt.

De oproepen verlopen op de hoger omschreven manier. Een belangrijke nuance is wel dat de procedure voor meerjarenpremieovereenkomsten vandaag eigenlijk al een soort 'preselectie' inhoudt: de Vlaamse Regering beslist immers principieel over een globaal project, maar de premies volgen pas na het indienen van deeldossiers. De grootste impact van de introductie van oproepen in de procedure van meerjarenpremieovereenkomsten is het formaliseren van de oproep en de introductie van een jury. In tegenstelling tot de gewone oproepen, behoeft het systeem van meerjarenpremieovereenkomsten geen wezenlijke aanpassing voor de procedure na 'preselectie': daar blijft het systeem met het indienen van deeldossiers van toepassing.

Voor meerjarenpremieovereenkomsten geldt wel de beperking dat er slechts twee keer per legislatuur een oproep wordt georganiseerd. Hoewel meerjarenpremieovereenkomsten bijna per definitie gereserveerd zijn voor 'voorbeelddossiers', is het niet de bedoeling dat ze een veel langere doorlooptijd hebben dan de regeerperiode waarin ze worden afgesloten (want dan impacteren ze de volgende beleidsperiode). De oproep en beslissing vallen daarom best op een voldoende vroeg moment in een regeerperiode.

Anderzijds worden meerjarenpremieovereenkomsten vaak getrokken door lokale besturen, en is het belangrijk hen de tijd te geven om doordacht te beslissen over de keuze om in te zetten op een meerjarenpremieovereenkomst. Aangezien Vlaamse en lokale legislatures niet dezelfde doorlooptijd hebben, kan het gebeuren dat de Vlaamse oproep voor lokale besturen te vroeg of te laat valt. Het is dus zeker relevant om op twee momenten in de Vlaamse legislatuur een oproep voor meerjarenpremieovereenkomsten te kunnen realiseren.

Het moment van de oproep wordt gestroomlijnd met de vaste richtdata die voor de oproepprocedure gelden. Voor meerjarenpremieovereenkomsten is om praktische redenen 1 februari van het tweede of vierde jaar van de legislatuur een geschikt vast moment. Meerjarenpremieovereenkomsten zijn geen gewone dossiers en vergen zowel een inlooperperiode voor de nieuwe regering als voldoende voorbereidingstijd voor de initiatiefnemers. Door de regelmaat kunnen geïnteresseerde initiatiefnemers anderzijds wel voldoende snel anticiperen op een komende oproep.

De voorwaarden om in aanmerking te komen voor een meerjarenpremieovereenkomst, omschreven in artikel 11.4.2, worden verwerkt tot deelnemingsvoorwaarden aan de oproep. Aan de geest van de huidige voorwaarden wordt niet geraakt.

In een nieuw artikel 11.4.2/1 wordt de jurering behandeld. Deze volgt opnieuw de hoger omschreven werkwijze. Wel zijn de beoordelingscriteria ook een echo van de beoordelingscriteria voor meerjarenpremieovereenkomsten, omschreven in het huidige art. 11.4.4.

Artikel 61, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 69 en 70

Verschillende artikels betreffende de meerjarenpremieovereenkomsten worden gestroomlijnd met de omschakeling van 'bijzondere procedure' naar procedure 'via oproep':

- Artikel 11.4.3, dat de dossiersamenstelling regelt van een aanvraagdossier voor een meerjarenpremieovereenkomst, wordt aangepast aan de context van een oproep. De dossiersamenstelling is een duidelijke echo van de huidige;
- Artikel 11.4.4, dat de beslissing regelt van de Vlaamse Regering over aanvragen tot meerjarenpremieovereenkomst, wordt aangepast aan de procedure met oproep. De Vlaamse Regering beslist op basis van een juryverslag (de jury hanteert bij de beoordeling soortgelijke criteria als de Vlaamse Regering vandaag voor het beoordelen van aanvragen);
- De verwijzing naar de bijzondere procedure onder artikel 11.4.7 wordt geactualiseerd;
- Artikel 11.4.9, dat voor meerjarenpremieovereenkomsten de gecombineerde premie- en toelatingsaanvraag regelt, wordt gestroomlijnd met de manier van werken bij premiedossiers in context van een gewone oproep.
- In artikel 11.4.15 wordt, conform het principe voor gewone oproepen, de regeling voor meer- en bijwerken geschrapt;
- Verschillende artikelen worden voorzien op digitale communicatie tussen aanvrager en overheid;

Artikel 71

In artikel 11.5.2 worden de verwijzingen naar de vermelde premieprocedures geactualiseerd.

Artikel 72

In dit besluit worden verschillende wijzigingen aangebracht in de aanvraagprocedures voor 'toelatingen' (hoofdstuk 6), 'subsidies' (hoofdstuk 10) en 'premies' (hoofdstuk 11), waarbij ook de dossiersamenstellingen voor de aanvragen worden aangepast. In die hoofdstukken wordt geconcretiseerd waarvoor en hoe toelating moet worden gevraagd, welke subsidies en premies bestaan, welke bedragen er worden voorzien, hoe en onder welke voorwaarden deze kunnen worden verkregen, wanneer en aan wie wordt uitbetaald en wanneer deze eventueel moeten worden terugbetaald. Met het oog hierop zal het agentschap Onroerend Erfgoed of een erkende onroerenderfgoedgemeente een aantal persoonsgegevens van de aanvrager, vertegenwoordiger of zakelijkrechthouder verzamelen en controleren. Een vertegenwoordiger is een persoon die de aanvrager kan bijstaan bij het aanmaken van een aanvraagdossier in het digitale platform (bv. een ontwerper, architect of zelfs een familielid).

De gegevens zullen worden gedeeld met erkende onroerenderfgoedgemeenten. Conform de onroerenderfgoedregelgeving nemen onroerenderfgoedgemeenten een aantal taken ter harte die normaal door het agentschap worden uitgevoerd. Voor deze verwerking treden zij op als verwerkingsverantwoordelijke, om die reden sluit het agentschap ook een protocol af met deze onroerenderfgoedgemeenten.

De gegevens worden bewaard voor 10 jaar. De gegevens uit premie- en subsidiedossiers vallen onder toepassing van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof. Artikel 15 van die wet bepaalt dat inzake verjaring het algemeen recht van toepassing is, dus 10 jaar. Omdat premie- en toelatingsaanvragen vaak gecombineerd worden aangevraagd, wordt de bewaartermijn voor toelatingen ook op 10 jaar bepaald.

Artikels 73, 74, 75 en 76

Deze artikels regelen een aantal overgangs- en inwerkingtredingsbepalingen. Bij wijze van generieke overgangsbepaling worden alle premiedossiers ingediend voor de inwerkingtreding van het besluit,

conform de oude regelgeving afgehandeld. Dit vertaalt zich ook door naar de cumulbeperking tot 500.000 euro over een periode van 5 opeenvolgende jaren voor premie-aanvragen volgens de standaardprocedure.

De Vlaamse minister van financiën en begroting, wonen en onroerend erfgoed

Matthias DIEPENDAELE